

Aurskog-Høland kommune

den romslige kommunen

Respekt, ansvar, utvikling, service

Aurskog-Høland kommune

Sektorplan Oppvekst og utdanning

Vedtatt i kommunestyret

22. september 2014

Innhold

1	HVA ER EN SEKTORPLAN?	3
1.1	FORMÅL	3
1.2	SEKTORPLANENE OG ANDRE STYRINGSdokumenter	4
1.3	BRUK AV INDIKATORER FOR KVALITET	6
1.4	STATLIGE FØRINGER	6
1.5	TIDLIGERE PLANER	7
2	SEKTORENS HOVEDSTRATEGIER	8
3	FREMTIDIG UTVIKLING AV BARNEHAGEN	10
3.1	TILBUDET	10
3.2	KOMPETANSE OG LEDELSE	11
3.3	BARNEHAGENE, KAPASITET OG BARNEHAGESTRUKTUR	12
3.4	ROLLEN SOM BARNEHAGEMYNDIGHET OG BARNEHAGEEIER	13
4	FREMTIDIG UTVIKLING AV GRUNNSKOLEN	15
4.1	INNLEDNING	15
4.2	DEN KOMPETENTE ELEVEN	15
4.3	DET ENGASJERTE HJEMMET	17
4.4	DEN PROFESJONELLE LÆREREN	17
4.5	DEN PEDAGOGISKE SKOLELEDEREN	19
4.6	DEN TYDELIGE SKOLEEIEREN	19
4.7	FREMTIDIG UTVIKLING AV SFO	21
4.8	RESSURSBRUK I GRUNNSKOLEN	22
4.9	SKOLESTRUKTUR	24
5	FREMTIDIG UTVIKLING AV ØVRIGE TJENESTER	31
5.1	BARNEVERN	31
5.2	FAMILIE OG FOLKEHELSE	32
5.3	VOKSENOPPLÆRING	35
6	MODELLER FOR TVERRFAGLIG SAMARBEID	37
7	REKRUTTERING OG KOMPETANSEUTVIKLING	39
8	ANDRE TEMAER	41
8.1	RISIKO OG SÅRBARHET (ROS)	41
8.2	ØKOLOGISK MAT	41

Forsidefoto: Erik Toverud

1 Hva er en sektorplan?

1.1 Formål

Tre strategiske planer utarbeidet etter samme lest

Aurskog Høland legger samtidig frem tre sektorplaner. En for tekniske tjenester og kultur, en for helse og rehabilitering og en for oppvekst og utdanning. De tre planene omfatter strategier og tiltak for den langsiktige utviklingen for disse tre hovedområdene.

Kommunene har i dag en rekke planer for ulike deler av virksomheten. Disse planene har ikke hatt et enhetlig preg i forhold til form og innhold. Siktemålet har vært å lage planer som tar for seg de langsiktige strategiene. Planene er også en del av kommunens planstrategi og har status som kommunedelplaner.

Planene er ment å gi innbyggerne i kommunen, kommunens politiske organer, ledere og ansatte en felles forståelse av langsiktige utfordringer, strategier og tiltak. Planene skal bidra til å definere retningen i det videre arbeidet og legge grunnlag for de prioriteringer som må tas i planperioden. Derfor blir det viktig å sikre en god sammenheng mellom de overordnede strategiene og de tiltak og prioriteringer som for eksempel vil komme i økonomiplanen hvert år.

Involvering av berørte aktører

I arbeidet med planen har det vært lagt opp til deltakelse fra ledere, tillitsvalgte og ansatte. Det har vært arrangert samlinger og møter og det har vært arbeidsgrupper som har sett nærmere på utvalgte temaer. De politiske komiteene har vært løpende orientert om arbeidet. De har også vært aktivt med i deler av planen. Øvrige politiske organer er orientert om arbeidet med sektorplanene. Det har vært et åpent møte hvor innbyggerne i kommunen ble informert om planarbeidet og hvor det var mulig å komme med innspill på utvalgte tema. Siktemålet har vært å gi de ulike aktørene mulighet til å påvirke innholdet i sektorplanene og til å sikre eierskap til de ferdige planene.

Grunnlagsdokument

Det er utarbeidet et grunnlagsdokument/tjenesteanalyse som beskriver nåsituasjonen og utfordringer innenfor det området sektoren skal omhandle. NAV ble ikke behandlet i grunnlagsdokumentet, men deler av de kommunale tjenestene ble gjennomgått i forbindelse med omstillingsprosjektet høsten 2013.

Leserveiledning

Innholdet i kapitlene i sektorplanen for oppvekst og utdanning blir kort omtalt i det følgende

- *Hva er en sektorplan? (kapittel 1):* Det blir det gitt en beskrivelse av sammenhengen mellom sektorplanen og kommunens øvrige planer. Til slutt i kapitlet gis en beskrivelse av hvordan sektoren planlegger utvidet bruk av mål og indikatorer.
- *Sektorens hovedstrategier (kapittel 2):* Her blir det gitt en kortfattet oversikt over dagens situasjon og det viktigste strategiene innen oppvekst og utdanning.

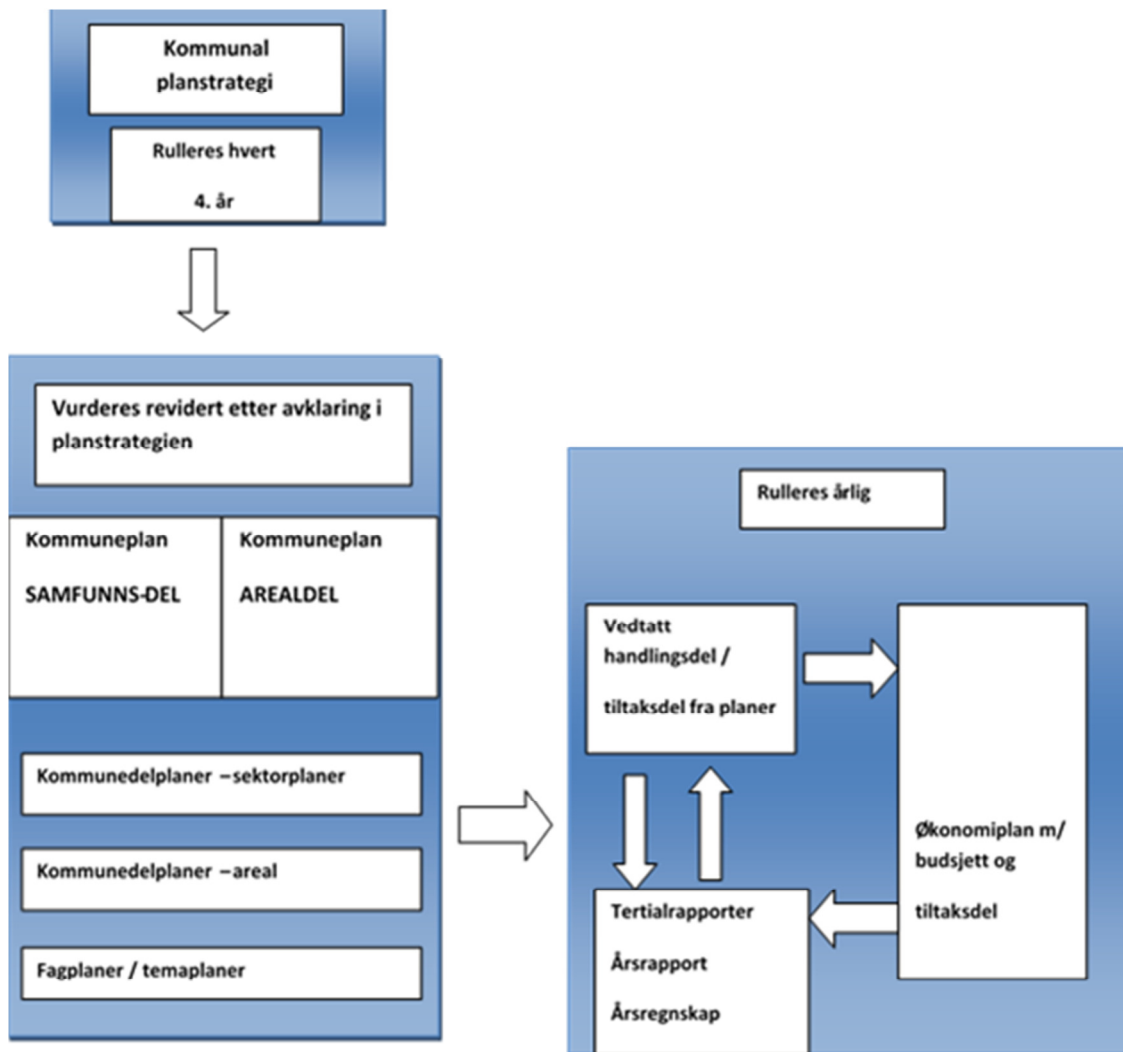
- *Fremtidig utvikling av barnehagen, grunnskolen og øvrige tjenester (kapittel 3–5):* Kapitlet gir en beskrivelse av dagens situasjon, utfordringer, strategier og tiltak for de ulike tjenestene.
- *Modeller for tverrfaglig samarbeid (kapittel 6):* Kapitlet drøfter strategier for samarbeid og utnyttelse av kompetansen på tvers av organiseringen av tjenestene.
- *Rekruttering og kompetanseheving (kapittel 7):* Kapitlet beskriver tiltak som skal bidra til å ansatte med kvalifikasjoner som skal til for å befolkningen gode tjenester i samsvar med strategiene for sektoren omtalt i de tidligere kapitlene av sektorplanen.

Avsnittene i planen er utarbeidet etter en felles mal med tre overskrifter. «*Hvor er vi?*» gir en beskrivelse av dagens situasjon og viktige utfordringer. *Hvor skal vi?* gir en omtale av ønsket utvikling, gjerne med utgangspunkt i utfordringene. *Hvordan kommer vi dit?* beskriver strategier og tiltak som skal bidra til at utviklingen blir som ønsket.

1.2 Sektorplanene og andre styringsdokumenter

Det tre sektorplanene er styringsdokumenter på linje med andre planer som kommuneplan, økonomiplan, årsrapport og årsmelding. Disse dokumentene skal gi retning i det arbeidet og den tjenesteytingen som kommunen tilbyr og utfører for sine innbyggere.

Ulike deler av lovverket stiller krav til kommunale planer om innholdet til planene, hvor ofte de skal lages, prosedyrer for politisk behandling mv. Kommunene må selv etablere en god indre sammenheng mellom de ulike delene av planverket og en god regi for oppfølging av planene. Sammenhengen mellom de ulike delene av planverket i Aurskog-Høland er vist i figuren under.

I det følgende blir det gitt en kort omtale av sentrale sider ved plansystemet i Aurskog-Høland kommune:

- **Planstrategi:** Formålet med den kommunale planstrategien er å sette fokus på de planoppgaver kommunen bør starte opp, eller videreføre, for å bidra til en positiv utvikling av kommunen. Planstrategien er ikke en plan, men et verktøy for kommunen til å definere og prioritere planbehovet i perioden. Planstrategien for perioden 2012 til 2016 ble vedtatt av kommunestyret 5. november 2012. Det ble her vedtatt at det skulle utarbeides tre sektorplaner og at sektorplanene skulle utarbeides som en kommunedelplan.
- **Kommuneplan:** Planen skal ivareta både kommunale, regionale og nasjonale mål, interesser og oppgaver, og bør omfatte alle viktige mål og oppgaver i kommunen. Samfunnsdelen skal ta stilling til langsiktige utfordringer, mål og strategier for kommunesamfunnet som helhet og kommunen som organisasjon. Arealdelen viser sammenhengen mellom framtidig samfunnsutvikling og arealbruk. Gjeldende kommuneplan er fra 2011. Arbeidet med å revidere kommuneplanen er startet opp med sikt på at en ny plan skal være vedtatt i 2015.
- **Sektorplaner:** Sektorplanene har et langsiktig perspektiv med en omtale av utfordringer, strategier og tiltak som skal bidra til ønsket utvikling. Det er lagt

vekt på det skal være et rimelig samsvar mellom ambisjonene for tiltakene og sannsynlige økonomiske rammer i årene fremover. Samtidig er det ikke gitt at det vil være mulig å gjennomføre alle tiltakene som er omtalt i sektorplanene.

- *Fagplaner/temaplaner:* Det er meningen at sektorplanene skal erstatte planene for ulike deltjenester. Imidlertid vil det fortsatt være behov for noen temaplaner på områder som går på tvers av de tre sektorene og på områder hvor statlige myndigheter krever egne planer. Eksempler på slike planer er «folkehelseplan» og «plan for trafikksikring»
- *Økonomiplan og budsjett:* Prioriteringen og finansieringen av tiltakene i sektorplanen skjer i forbindelse med den årlige behandlingen av budsjett og økonomiplan.

1.3 Bruk av indikatorer for kvalitet

Et sentralt mål for alle tjenestene i Aurskog-Høland er å tilby innbyggerne tjenester av god kvalitet. Innenfor de fleste tjenestene finnes det statistisk informasjon som forteller noe om kvaliteten for tjenestene. Et av målene med sektorplanen har vært en utvidet og mer systematisk bruk av slike kvalitetsindikatorer.

Innenfor skole og barnehage benytter kommunen Utdanningsdirektoratets system for å følge opp kvalitet. Systemet til direktoratet omfatter både kvalitetsindikatorer og et opplegg for involvering av ledere, ansatte og kommunens politikere i et systematisk arbeid for å bedre kvaliteten. En nærmere beskrivelse av systemet finnes i kapitlene om barnehage og grunnskole.

Helsestasjonen og barnevernet bruker brukerundersøkelsen i bedre kommune sammen med annen statistikk for å vurdere kvalitet. Brukerundersøkelser foretas annet hvert år.

1.4 Statlige føringer

Kommunenes ansvar å tilby befolkningen tjenester er beskrevet i en rekke lover og forskrifter. I det følgende blir det gitt en kort omtale av kommunenes ansvar for noen tjenester i denne sektorplanen:

Barnehager: Kommunen har plikt til å tilby plass i barnehage til barn under opplæringspliktig alder som er bosatt i kommunen. Utbyggingsmønster og driftsformer skal tilpasses lokale forhold og behov. Kommunen er lokal barnehagemyndighet. Kommunen skal gi veiledning og påse at barnehagene drives i samsvar med gjeldende regelverk. Kommunen forvalter de statlige øremerkede tilskuddene til ikke-kommunale barnehager i kommunen. (barnehageloven).

Grunnskolen: Kommunen skal oppfylle retten til grunnskoleopplæring og spesialpedagogisk hjelp etter denne lova for alle som er busette i kommunen (opplæringsloven).

Voksenopplæring: Dei som er over opplæringspliktig alder, og som treng grunnskoleopplæring, har rett til slik opplæring. Vaksne som ikkje har eller som ikkje kan få tilfredsstillande utbytte av det ordinære opplæringstilbodet for vaksne, har rett til spesialundervisning (opplæringsloven). Kommunenes ansvar for opplæring av voksne innvandrere i norsk og samfunnskunnskap er regulert av introduksjonsloven.

Barnevern: Kommunen er ansvarlig for å utføre de oppgaver etter loven som ikke er lagt til et statlig organ. Kommunen skal følge nøye med i de forhold barn lever under, og har ansvar for å finne tiltak som kan forebygge omsorgssvikt og adferdsproblemer. Barneverntjenesten har spesielt ansvar for å søke avdekket omsorgssvikt, adferds-,

sosiale og emosjonelle problemer så tidlig at varige problemer kan unngås, og sette inn tiltak i forhold til dette.

Folkehelse: Kommunen skal fremme befolkningens helse, trivsel, gode sosiale og miljømessige forhold og bidra til å forebygge psykisk og somatisk sykdom, skade eller lidelse, bidra til utjevning av sosiale helseforskjeller og bidra til å beskytte befolkningen mot faktorer som kan ha negativ innvirkning på helsen.

Kommunen skal fremme folkehelse innen de oppgaver og med de virkemidler kommunen er tillagt, herunder ved lokal utvikling og planlegging, forvaltning og tjenesteyting.

1.5 Tidligere planer

Sektorplan for oppvekst og utdanning erstatter følgende planer: Barnehageplan – utfordringer mot 2004, Et rikere oppvekstmiljø – plan for barn og unge 2006, Plan for forebyggende tiltak for barn og unge, grunnskoleplanen 2009 – 2014, plan for voksenopplæringen 1999 – 2002.

2 Sektorens hovedstrategier

Hvor er vi?

Intensjonen med sektorinndelingen som ble gjennomført i 2010/2011 var å få sammenfallende brukergrupper. Dette for å oppnå en bedre helhetstenking og å styrke kompetanseoverføringen mellom profesjonene. Sektoren har hatt oppmerksomhet rundt tverrfaglig arbeid og økt gjennomføring av videregående opplæring. Dette er satsningsområder som vi tar med oss videre i denne planen.

Sektoren består av følgende virksomheter: Voksenopplæring, familie og folkehelse, barnevern, barnehager og skoler. I familie og folkehelse utføres følgende tjenester: jordmor, helsestasjon, skolehelse, PPT, forebyggende team, utekontakter og SLT. Kommunen har disse skolene: Aursmoen 1–10, Haneborg 1–7, Setskog 1–7, Bjørkelangen 1–10, Løken/Hofmoen 1–7 og Bråte 1–10. De kommunale barnehagene er: Aursmoen, Flatbyjordet, Festningsåsen, Burholtoppen, Løken, Bråtebakken og Setskog.

Hvor skal vi?

Prioriterte satsinger de neste tre årene er økt tverrfaglig samarbeid, robuste fagmiljøer og kvalitetsutvikling. Disse satsingene blir nærmer utdypet i det følgende.

Tverrfaglig samarbeid: Enkelte barn og unge med sammensatte vansker og problemer kan ha behov for tjenester på tvers av en sektorisert kommunal og statlig forvaltning. Et tverrfaglig samarbeid vil kunne bidra til en lettere hverdag og en tryggere oppvekst for denne målgruppen.

Robuste fagmiljøer: Profesjonskompetanse vil i økende grad bli en mangelvare for offentlig sektor. Norge som land kommer til å mangle flere tusen barnehagelærere, grunnskolelærere og andre fagpersoner. Aurskog–Høland vil på sin side trenge å rekruttere ca 400 nye lærere og barnehagelærere de neste 10–12 årene dersom vekstprognosene slår til. Vår oppgave blir å legge til rette for robuste arbeidsmiljøer som det er interessant å være en del av. Vi må også posisjonere oss i forhold til arbeidsmarkedet for å framstå som en attraktiv arbeidsgiver.

Kommunen er stor i utstrekning. Skoler og barnehager er spredt i alle kommunens tettsteder. Dette innebærer at vi er delt inn i områder, både i tenkning og i persepsjon. Det kan være lettere å identifisere seg med det området en jobber i enn å ta kommuneperspektivet. Sektorplanen skal være et virkemiddel for å tenke helhet og sammenheng, strukturer og systemer. Den skal også peke på de satsningsområdene sektoren skal ha de neste fire årene.

Kvalitetsutvikling: Aurskog–Høland skal levere tjenester av god kvalitet til innbyggerne i kommunen. Det er nødvendig å definere hva som ligger i begrepet god kvalitet og å etablere systemer som sikrer utvikling av tjenester med god kvalitet.

Hvordan kommer vi dit?

De siste fire årene har vi vært Modellkommune. Barne–ungdoms– og familiedirektoratets (Bufdir) modellkommune prosjekt som varer ut 2014 henvender seg til barn fra 0–6 år som har psykisk syke og/eller foreldre som er rusmisbrukere. Gjennom dette prosjektet har vi utviklet en modell for tverrfaglig samarbeid og etablert arenaer for å løfte fram og sette i verk tiltak på tvers av tjenester, virksomheter og sektorer.

Kommunen vil videreføre satsingen de siste årene på det tverrfaglige perspektivet, som innebærer at samarbeidet mellom profesjoner og virksomheter skal være noe mer og noe annet enn flerfaglighet. Jobber vi godt tverrfaglig bidrar vi til å finne andre og bedre løsninger enn om vi kun har et flerfaglig perspektiv på det vi driver med. Til

grunn for et godt tverrfaglig arbeid ligger god profesjonsutøvelse. Vi skal drive profesjonsutvikling samtidig som vi skal utvikle et av landets beste tverrfaglige miljøer.

3 Fremtidig utvikling av barnehagen

3.1 Tilbudet

Hvor er vi:

Barnehagen er det første frivillige trinnet i utdanningen og bruk av ressurser på et godt utdanningssystem med gode barnehager gir høy avkastning, både for barna og samfunnet. Gode barnehager har stor betydning for barns læring og utvikling, og her legges grunnlaget for videre læring i skolen og god livskvalitet senere i livet. Barnehagen er et pedagogisk tilbud og en arena for lek og læring på barns premisser, der alle barn skal få mulighet til å utvikle seg ut ifra sine egne forutsetninger.

Kommunen har de siste årene arbeidet med å konkretisere hva som ligger i begrepet «god kvalitet» og med å etablere systemer som sikrer utvikling av kvaliteten. Målet er å skape en kultur og tradisjon for systematisk utviklingsarbeid i barnehagene.

Alle barnehagene i kommunen har deltatt i et treårig kvalitetsprosjekt: «Sammen om en god start – der lek og læring gir kunnskap og glede.» Prosjektet har vært et samarbeid med Høgskolen i Oslo og Akershus om lederutvikling for styrere og spesialpedagoger. Målene med dette pedagogiske utviklingsarbeidet har vært å sikre en likeverdig og god kvalitet i alle barnehager og å styrke barnehagen som læringsarena.

Kvalitetsprosjektet startet i 2010 og resulterte i ulike innsatsområder de følgende år:

2011: Språk. Kompetanseheving hos alle ansatte, revitalisering av TRAS – arbeidet (tidlig registrering av barns språkutvikling), utarbeidet en plan for forberedende lese- og skriveopplæring.

2012: Fra oppdragelse til danning – en endring i Rammeplanens formålsparagraf.

2013: De minste barna (toddlerne). Dette året ble alle ansatte oppdatert på nyere forskning om «de minste»

2014: IKT i barnehage – utvikle og styrke bruk av IKT for økt kvalitet, bedre læringsutbytte og ulike læringsstrategier for barn i barnehagene.

Alle barnehager har innført systematisk veiledning for assistenter.

Hvor skal vi?

Arbeidet med å utvikle kvaliteten skal videreføres og rettes mot temaene ledelse, barnehagens organisering, språk og sosial kompetanse. Ansatte i våre barnehager skal ha et helhetlig utviklings- og læringsyn basert på barndommens egenverdi, der lek og læring går hånd i hånd og alle ansatte skal være villige til å reflektere og fornye egen praksis.

Barns trivsel, utvikling og læring er kjernen i barnehagens virksomhet og avhenger av personalets kompetanse og evne til å skape et godt læringsmiljø. Personalet i barnehagen skal ha et aktivt forhold til barns læringsprosesser. Voksne må bidra til å skape et miljø der barna får mulighet til å undre seg, søke nye utfordringer, utvikle sine ferdigheter og uttrykke sine følelser. En forutsetning for læring er at barna er trygge, har gode relasjoner og opplever vennskap, mestring og glede. Personalet må derfor ha en anerkjennende, lyttende, støttende og motiverende væremåte og møte hvert enkelt barn med respekt.

Hvordan kommer vi dit?

Samarbeidet med HIOA videreføres 2014 med lederutvikling til alle pedagoger i kommunen. Hver barnehage skal ha sitt utviklingsområde.

«Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver» utarbeidet av statlige myndigheter gir føringer også for tilbudet i Aurskog-Høland. Rammeplanen er under revidering og ventes ferdig i 2016. Det er ventet at den nye planen vil bety økt læringsutbytte for det enkelte barn og barnegruppa. Dette vil kunne være en god støtte for arbeidet med kvalitet i vår kommune.

Barnehagene skal ha tid til oppfølging av det enkelte barn og skal utnytte alle situasjoner til beste for barna. Det skal tas hensyn til at de minste trenger bedre plass rundt seg for å kunne utfolde seg. Vi skal legge vekt på åpenhet og medvirkning for både barna, foreldrene og personalet. Personalet er selv ansvarlig for å holde seg oppdatert på nyere teori. Det må påregnes tid til dokumentasjon.

Boks: Betydningen av barnehager med god kvalitet

Det er bred faglig enighet om at barnehager med høy/god kvalitet er svært viktig for barns videre utvikling. Forskeren Thomas Moser hevder at dersom et barn har gått i en dårlig barnehage, kan ikke en god skole kompensere for dette. Derimot hevder han at dersom et barn har gått i en god barnehage, vil ikke overgangen til en "dårlig" skole ha avgjørende betydning for barnets læring.

Kvalitet i barnehage dreier seg i det alt vesentlige om høy fagkompetanse hos de ansatte, som er klar over og oppmerksomme på innholdet og kvaliteten i den daglige samhandlingen mellom voksen og barn. I tillegg må vi sikre gode rammevilkår for drift. Personalets kompetanse om små barns utvikling og læring er avgjørende for å skape et godt læringsmiljø.

Barnehagene har derfor et særlig samfunnsoppdrag om å gi barn et godt utgangspunkt for videre læring og god livskvalitet senere i livet. Barnehager av god kvalitet er også viktig for at elever gjennomfører videregående opplæring. Bruk av ressurser på gode barnehager er derfor en av de viktigste investeringene vi kan gjøre for framtiden.

Forskning fra USA, Danmark og England peker på tre områder som er av betydning for at barn skal ha nytte av barnehagen. Relasjonen mellom barn og voksne er avgjørende. Samspillet må være preget av gjensidig påvirkning, at den voksne kan tone seg inn på barnets budskap og gi kraft til barnets ytring. Vennskap og et godt barnemiljø er nødvendig for at barn skal utvikle både sosial og faglig kompetanse. Et systematisk og målrettet pedagogisk arbeid, med gode systemer og et godt materiale er nødvendig for at barn skal trives, utvikle seg og lære.

3.2 Kompetanse og ledelse

Hvor er vi?

De kommunale barnehagene har god fagkompetanse. De aller fleste har fagutdanning, både som barnehagelærere og som barne- og ungdomsarbeidere. Kommunen har en dekning av faglærte på ca 76 prosent. Det er få dispensasjonssøknader fra utdanningskravet i kommunale barnehager.

Barnehagene har en stabil ledergruppe med styrere der flere har vært ansatt mellom 10–33 år. De siste årene har det vært satset på lederutvikling.

Hvor skal vi?

Andelen faglærte skal økes og kommunen vil fortsette med en systematisk opplæring av ledere og ansatte.

Hvordan kommer vi dit?

Vi skal skape en kultur og tradisjon for systematisk utviklingsarbeid. Systematisk veiledning og refleksjon i personalgruppene er tiltak som er igangsatt.

Kompetanseutvikling: Vi skal videreføre samarbeidet med HIOA, bla gjennom ABLU (arbeidsplassbasert barnehagelærerutdanning). Dette er et deltidsstudie som er basert på 40% studie og 60% arbeid over en fire års periode. Studentene får permisjon uten lønn. I samarbeid med HIOA har kommunen de siste tre år hatt fagdager med tema: «lederutvikling».

Kompetanseplan: I planen pekes det ut områder for utvikling som bygger på arbeidet med å utvikle kvaliteten i barnehagene (jf avsnitt 3.1). Et viktig siktemål er å etablere en praksis som er i tråd med nyere forskning. Planen evalueres og revideres hvert år.

Øke andelen faglærte: Erstatte ledige assistentstillinger med barne- og ungdomsarbeidere og legge til rette for utdanning av egne ansatte.

3.3 Barnehagene, kapasitet og barnehagestruktur

Hvor er vi:

I 2014 er det 7 kommunale, 8 private og 1 fylkeskommunal barnehage i kommunen. I desember 2013 hadde 794 barn barnehageplass i Aurskog-Høland kommune. Ved starten av 2014 er det anslått at det bor 933 barn i alderen fra 1 til 5 år i kommunen.

Kommunen har et godt samarbeid med private barnehager. Dette kvalitetssikrer et godt pedagogisk barnehagetilbud. Private barnehager har deltatt i det treårige kvalitetsprosjektet. Videre er det felles ledermøter for styrerne i alle barnehager og det er utarbeidet en felles kompetanseplan for alle ansatte i private og kommunale barnehager.

En ny forskrift for likeverdig behandling ved tildeling av offentlig tilskudd til ikke-kommunale barnehager trådte i kraft 01.01.2011. Forskriften skal sørge for at godkjente ikke-kommunale barnehager behandles likeverdig med kommunale barnehager ved tildeling av offentlig tilskudd.

Barn som fyller ett år senest innen utgangen av august det året det søkes om barnehageplass, har etter søknad rett til å få plass i barnehage fra august. Kommunen har plikt til å tilby plass i barnehage til barn under opplæringspliktig alder som er bosatt i kommunen. Denne plikten blir ivaretatt gjennom et tilbud som er fordelt på omtrent like mange kommunale og private barnehager.

Hvor skal vi?

Statistisk sentralbyrå har anslått at antall barn i alderen fra 1 til 5 år vokser med 250 barn fra 933 barn i 2014 til 1083 barn i 2023. Agenda Kaupang har utarbeidet en alternativ fremskrivning med en økning på rundt 170 barn i samme periode.

Veksten i antall barn er avhengig av utviklingen i flyttingen til og fra kommunen og utviklingen i fødselstallene. Flyttingen er igjen avhengig av i hvilken grad det blir bygd nye boliger i kommunen. Kommunens tilrettelegging for boligbygging er et sentralt tema i kommuneplanen. Revisjonen av kommuneplanen som blir gjort etter behandlingen av sektorplanen vil derfor kunne påvirke utviklingen av antall barn i kommunen.

Imidlertid ser det ut til at det blir en betydelig vekst i antall barn i barnehagealder i årene som kommer. Spørsmålet blir på hvilken måte det skal legges til rette for en utbygging av kapasiteten for å ta imot flere barn.

Kostnadene i de kommunale barnehagene har ligget noe høyt sammenliknet med andre kommuner. Noen av barnehagene er for små til å kunne få optimal økonomisk drift, men dette er ikke hovedårsaken til nivået på kostnadene. I 2014 blir driften effektivisert ved å øke antall barn i barnehagene uten en tilsvarende økning i bemanningen.

I 2014 vil en utvidelse av Festningsåsen barnehage være gjennomført.

Hvordan kommer vi dit?

Kommunen må ta stilling til om det skal bygges private eller kommunale barnehager. En fordel med private barnehager er at det er de private som bærer risikoen for bortfall av inntekter som følge av at ikke alle plassene nødvendigvis blir fylt opp. Private barnehager kan føre til økte utgifter for kommunen dersom barnehagene tar opp 0-åringer som ikke har rett til plass. Hvert slikt barn utløser tilskudd på rundt 200 000 kroner. En fordel med kommunale barnehageplasser er at kommunen har noe større forutsigbarhet og i noe større grad styrer innhold og kvalitet i barnehagen.

I årene fremover vil Aurskog-Høland videreføre dagens balanse mellom private og kommunale barnehager. Grunnen er at ulike former for drift kan være stimulerende både for private og kommunale barnehager. Det legges derfor opp til at det annenhver gang bygges private og kommunale barnehager.

Forskning har vist at barnehager på rundt 70–80 barn er gunstig både for økonomien og kvaliteten av barnehagene. Bygging av barnehager av en slik størrelse innebærer at det vil være behov for en ny barnehage hvert tredje år dersom fremskrivingen til SSB slår til. Det er ønskelig at det ikke bygges barnehagene med mere enn seks avdelinger, noe som tilsier 108 barn.

De nye barnehagene bør bygges i nærheten der barna bor slik at det blir kort reiseavstand mellom hjem og barnehage. Revisjonen av kommuneplanen vil avdekke hvor det er behov for nye plasser.

Prinsippene over vil bli lagt til grunn for bygging av nye plasser. Samtidig kan det også dukke opp andre forhold som det er nødvendig å ta hensyn til.

3.4 Rollen som barnehagemyndighet og barnehageeier

Hvor er vi?

Barnehageloven fastsetter at kommunen er lokal *barnehagemyndighet*. Etter loven skal kommunen gi veiledning og påse at barnehagene drives i samsvar med gjeldende regelverk. Aurskog-Høland kommune har private og kommunale *barnehageeiere*.

Det kommunale ansvaret blir ivaretatt av den politiske og administrative ledelsen i kommunen. Barnehageeier skal vedta overordnede mål og rammer for barnehagen. Barnehageeiers hovedansvar er å legge forholdene til rette for et miljø med høy faglig kvalitet. Den overordnede styringen av barnehagene skjer gjennom kommunens strategiske styringsdokumenter og den skal være tydelig og langsiktig. Oppfølging skal skje på bakgrunn av tilgjengelige analyser og styringsverktøy.

Det politiske nivået retter oppmerksomheten særlig mot å sikre tilstrekkelig kapasitet, likebehandling mellom kommunale og private barnehager, tilstrekkelige og attraktive arealer til barnehager og mangfold i tilbudet.

Kvalitetsoppfølging i barnehagen skjer gjennom brukerundersøkelser, barnehagemelding og tilstandsrapport. Det gjennomføres brukerundersøkelser hvert annet år.

Barnehageadministrasjonen gjennomfører ulike tilsyn i alle barnehagene og rapporter fra disse tilsynene skal ligge til grunn for en årlig barnehagemelding.

Ståstedsanalyse: Et verktøy for barnehagene i deres kvalitetsvurdering og utviklingsarbeid. Verktøyet omfatter innsamlet informasjon om barnehagene med intervjuer av barn og ansatte samt styrers samlede vurdering av barnehagen. Videre legges det til rette for en prosess hvor ledere og ansatte ser det innsamlede materialet i sammenheng – resultatene fra gjennomført ståstedsanalyse danner grunnlag for årlig barnehagebesøk av kommunalsjef og barnehagesjef.

Rapportering: Alle barnehager rapporterer hver måned om antall barn, oppholdstid, godkjent areal og pedagogisk bemanning. Økonomien følges opp hver måned og rapporteres tre ganger i året til kommunens politiske organer.

Tilsyn: Det er utarbeidet en tilsynsplan for alle private og kommunale barnehager med ulike temaer for tilsyn. Tilsynet skal blant annet ta utgangspunkt i tilgjengelig dokumentasjon, evaluering og rapportering i den enkelte barnehage. Det er i tillegg tatt i bruk et elektronisk rapporteringssystem (Barnehagetilsyn.no) som både kommunale og private barnehager gjennomfører årlig.

Hvor skal vi?

Barnehagene har ikke et like godt utviklet kvalitetssystem som skolene. Det vil antagelig bli flere tilgjengelige verktøy i årene framover. Vi skal være aktive i forhold til å ta i bruk verktøy som både barnehageeier og ledelsen i barnehagene har nytte av i sitt utviklingsarbeid. Det skal satses på samarbeid og dialog med de private og kommunale barnehager for å styrke kvalitetsutviklingen i hele barnehagesektoren.

Hvordan kommer vi dit?

Sammen med Fet og Sørum ønsker kommunen å etablere et system for ekstern vurdering av barnehager, samt et *veilederteam* som kan jobbe både med barnehager, skoler og voksenopplæring. Teamet skal veilede nytilsatte og andre med sikte på å heve kvaliteten i det pedagogiske arbeidet.

Kommunens politikere skal ha dialogmøter med styrerne av barnehagene, på lik linje med den styringsdialogen som er mellom skoleledere og politikere.

4 Fremtidig utvikling av grunnskolen

4.1 Innledning

Kvalitet har blitt vektlagt i skoleverket over en lengre tid, men allikevel er det fortsatt omdiskutert hva høy kvalitet innebærer. Dette blir spesielt tydelig når man kommer inn på områder som skolestruktur og ressursbruk. Målet i denne planen er allikevel at beskrivelser, mål og tiltak i størst mulig grad er basert på det vi gjennom forskningen vet gir positiv effekt på elevenes læring og utvikling.

Vi vil henvise til dokumentet *Den gode Akershuskolen* som Akershus fylkeskommune er i ferd med å utarbeide. De støtter seg blant annet til Søgneutvalget som la til grunn at kvalitet kan deles i tre kvalitetsområder; resultat-, prosess- og strukturkvalitet (NOU 2002:10, NOU 2003:16). Med dette ønsker de høy grad av resultatkvalitet samtidig som det angis kjennetegn på høy grad av struktur- og prosesskvalitet. Den gode Akershuskolen søker slik *en helhet (koherens) ved å synliggjøre sammenhengen mellom målene som søkes nådd, nødvendig prosesskvalitet som bør etterstrebes og strukturkvalitet som skal understøtte*. Sagt med litt andre ord; en elev får ikke økt sin kompetanse bare ved å bli kartlagt, adekvate tiltak må følge kartleggingen og tiltakene vil bare «overleve» dersom det er systemer på plass som kan ivareta dem. En slik forståelse av kvalitet ønsker vi også i Aurskog-Høland å legge til grunn i dette dokumentet.

Sølvi Lillejord uttalte på KS-konferansen Skoletinget i mars 2014 at målstyring i utgangspunktet er et enkelt prinsipp som har blitt svært vanskelig å gjennomføre i norsk skole. Dette fordi tiltakene som skal til for å nå målet er komplekse og i stor grad både system- og personavhengige. På grunn av kompleksiteten blir gjerne målene en blanding av intensjon og mål. Det å være konkret nok og samtidig ta høyde for lokale rammebetingelser blir dermed viktig. Det krever blant annet at målene baserer seg på data og kunnskap som er forklart, forankret og ikke minst rettet mot praksis, og ikke på intensjonene i seg selv.

Sektorplanen skal legge til rette for at grunnskolen i Aurskog-Høland blir en arena hvor den enkelte elev, lærer og leder kjenner at det er godt å lære, hvor det er rom til å utvikle sine kompetanser og ferdigheter, i felleskap med hverandre.

4.2 Den kompetente eleven

Ett av satsningsområdene i sektoren er: vi skal bli best i landet når det gjelder å sette elevene i stand til å gjennomføre videregående utdanning. Dette innebærer at vi har satt mål knyttet til elevenes læring og prestasjoner og deres læringsmiljø. Under overskriften *den kompetente elev* vil vi trekke fram flere aspekter ved elevens læring. Ikke bare det faglige aspektet. På samme måte som i *Den gode Akershuskolen* mener også vi at den kompetente eleven må ha læringskompetanse, fagkompetanse, metodekompetanse, sosial kompetanse og samfunnskompetanse. Dette er ulike former for kompetanse som er nødvendige for læring, for å være underveis i læringen, som mål for læringen og for å utvikle seg til aktive og deltakende medborgere i det norske samfunnet.

Hvor er vi?

Når vi så skal beskrive hvor vi er, viser resultater av prøver og undersøkelser at vi fortsatt har en vei å gå på noen områder. Kommunens skoler skårer forholdsvis høyt på indikatorer knyttet til trivsel, og tilsvarende lavt på mobbe-indikatorer, på den årlige elevundersøkelsen. De faglige resultatene er ikke like oppløftende.

Selv om resultatene på ingen måte er alarmerende, kan vi peke på tre indikasjoner på relativt svake læringsresultater for Aurskog-Høland kommune:

- Skriftlige eksamensresultater i basisfag etter 10. trinn: Engelsk 3.3 mot 3.8 nasjonalt, matematikk 2,9 mot 3,1 nasjonalt, norsk hovedmål 3.3 mot 3.4 nasjonalt og norsk sidemål 3.0 mot 3.2 nasjonalt.
- Gjennomsnittlig grunnskolepoeng: 37,6 poeng i Aurskog-Høland mot 41,1 i Akershus og 40,0 nasjonalt, i 2013.
- Andelen elever med direkte overgang til videregående skole: Denne andelen lå på 96,7 prosent i 2012. Nivå var lavere enn fem av seks sammenlikningskommuner og lavere enn Kostra-gruppe 7.

Slike indikasjoner kan og bør ses i sammenheng med sosioøkonomiske faktorer når de skal analyseres. Men det er allikevel ikke tall vi skal slå oss til ro med at er «gode nok» for våre elever.

Vi har for øvrig et godt samarbeid om overgangen mellom barnehage og grunnskole, og grunnskole og videregående skole. Tiltakene er samkjørt i en helhetlig plan og involverer både barnehageansatte, lærere, skoleledelse og rådgivningstjeneste på den enkelte skole. Mellom barnehage og skole gjør det overgangen tryggere og mer forutsigbar. På ungdomstrinnet gjennomføres ulike tiltak gjennom alle de tre årene for å forberede elevene på videregående opplæring og deltakelse i arbeidslivet. Ikke minst har man vektlagt arbeid for å motvirke fravær i grunnskolen i større grad enn tidligere, som en konsekvens av dette arbeidet. Likevel er dette også noe som kan videreutvikles ytterligere for å gjøre bedre overgangsprosenter bedre mot videregående opplæring og forhåpentligvis også begrense frafallet i løpet av de tre siste årene av det 13-årige studieløpet.

Hvor skal vi?

Alle elever i Aurskog-Høland skal oppleve et trygt og godt læringsmiljø.

Elevenes ferdigheter i lesing, skriving, regning og engelsk skal vise en signifikant forbedring gjennom resultatene på nasjonale prøver høsten 2015 sammenlignet med høsten 2012. (Årstallene er knyttet til arbeidet med grunnleggende ferdigheter og vurdering for læring.)

Vi vil gjøre terskelen for feilvalg i videregående skole lavere, og redusere den risikofaktor som overgangen medfører.

Gjennomsnittet på sentralt gitt eksamen i Aurskog-Høland skal være på 3.5 eller høyere.

Hvordan kommer vi dit?

Det utarbeides en standard for hva vi mener at elevene skal inneha av kompetanse, jfr kompetansene nevnt i innledningen

Skolene har planer for utvikling av elevenes grunnleggende ferdigheter i tråd med kommunal satsning og nasjonalt lovverk

Skolene har planer for utvikling av lærernes vurderingspraksis i tråd med kommunale krav og nasjonalt lovverk

Skolene har rutiner som sikrer at elevenes psykososiale miljø blir ivaretatt i tråd med kommunale krav og nasjonalt lovverk

Kommunen legger til rette for tverrfaglig samarbeid hvor virksomheter på tvers av fagområder deltar for å sikre en god oppfølging av, og tilbud til, elever på individ- og systemnivå, både faglig og psykososialt

Skolene har rutiner som sikrer at elever og foresatte blir hørt gjennom årlige spørreundersøkelser, og at resultatene blir brukt i arbeidet med sosial og pedagogisk utvikling

Eksisterende samarbeid mellom grunnskole og vgs evalueres og videreutvikles og nye samarbeidstiltak mellom grunnskole og vgs vurderes og iverksettes for å gjøre overgang til vgs lettere og for å forhindre fravær og frafall

4.3 Det engasjerte hjemmet

Hvor er vi?

Hjemmet er en svært viktig bidragsyter i det enkelte barns læring. Når hjem og skole formidler de samme positive holdningene til hva skolen innebærer stimulerer dette til elevens læring og trivsel. Og det finnes mange engasjerte foresatte som følger opp sine barn på en god og støttende måte i Aurskog-Høland. Men vi ser samtidig at vi har et forbedringspotensial på dette området og det er viktig at både hjem og skole engasjerer seg i samarbeidet.

Det manglende engasjementet gjør seg blant annet gjeldende i form av lavt oppmøte på foreldremøter, fravær fra eller forglemmelse av utviklingssamtaler, manglende oppfølging av hjemmearbeid og/eller negative samtaler knyttet til både skolen som helhet eller enkeltpersoner i skolen.

Forskning viser at et slikt manglende eller negativt engasjement ofte er knyttet til negative opplevelser og erfaringer fra egen skolegang. Det er derfor viktig at mål og tiltak her bærer preg av positiv vinkling og imøtekommenhet, samtidig som man stiller de krav og forventninger som er nødvendige for å få til positive endringer.

Hvor skal vi?

Foresatte i grunnskolen i Aurskog-Høland:

- Er engasjert i sitt barns trivsel og læring på skolen
- Er bevisst sitt medansvar i at barnet kommer gjennom videregående opplæring
- Har klare forventninger til skolen i forhold til sitt barns trivsel og læring
- Engasjerer seg på de naturlige arenaene for samarbeid mellom hjem og skole; foreldremøter, utviklingssamtaler, FAU-møter o.l.
- Tar utfordringer knyttet til sitt barns skolegang opp med de lærere og skoleledere det gjelder

Hvordan kommer vi dit?

En helhetlig forpliktende plan som inneholder relevante temaer for foreldremøter, forventningsavklaringer og tydelige kommunikasjonslinjer mellom hjem og skole

4.4 Den profesjonelle læreren

Hvor er vi?

Vi har allerede mange dyktige velutdannede lærere i skolene i Aurskog-Høland. Når det er sagt mener vi at en lærer ikke er ferdig med sin utvikling som lærer når han eller hun er ferdig utdannet, at man er «født som ferdig lærer» i møte med de krav yrket i

dag stiller, eller at man på et eller annet tidspunkt i sin lærerkarriere kan «alt». Ut fra en slik forståelse vil vi vektlegge dette med profesjonalitet.

En vesentlig del av profesjonalitetsbegrepet i skolen handler om at man er ansatt som både fagperson og pedagog. Det er med andre ord ikke nok at man er dyktig i faget man er ansvarlig for, men man må også ha nødvendig pedagogisk kompetanse til å kunne tilrettelegge for en best mulig læringsprosess (gjelder lærere relatert til elever, og ledere relatert til lærere) for alle en har ansvaret for. Dette krever at man som lærer, og leder, ikke stopper opp i sin utviklingsprosess. I denne sammenheng er det også viktig å presisere at profesjonaliseringen skjer i et fellesskap (lærende). Dette er altså like mye en kollektiv prosess som en individuell, og krever profesjonalisering av alle ledd, både lærere, skoleledere og skoleeiere.

Jøsendal m.fl. sier det slik at «den eneste måten å forbedre elevenes læring på er å forbedre lærernes undervisning.» Det er derfor helt naturlig at man ser på hvordan lærernes pedagogiske praksis kan forbedres når man skal øke elevenes læringsutbytte. Dette betyr ikke at lærerne alene har ansvaret for elevenes læringsresultater, som nevnt i innledningen må man se på både prosess- og ikke minst strukturkvalitet når man ønsker bedring av resultatene. Derfor må de krav man stiller til lærerne ses i sammenheng med de krav man stiller til de andre aktørene og elementene i elevens læring; eleven, skolelederen, skoleeieren, utviklingsmulighetene, organisasjonen m.m.

Hvor skal vi?

Alle lærere i Aurskog-Høland:

- Kjenner til de forventninger som stilles til læreren som pedagog i grunnskolen i Aurskog-Høland
- Har den nødvendige kompetanse til å planlegge og gjennomføre en opplæring som sikrer læringsprogresjon for alle elever innenfor de kollektive rammene grunnskolen gir
- Benytter både pedagogisk og relasjonell kompetanse til å møte eleven «der den er», og tilrettelegger i forhold til dette, både faglig og psykososialt, i tråd med de lokalt fastsatte prinsipper for læring
- Kan reflektere over egen praksis og om nødvendig forbedre denne
- Bidrar til en åpen delingskultur på de samarbeidsarenaene skolen og kommunen legger til rette for

Hvordan kommer vi dit?

Aurskog-Høland skal ha kontinuerlige tiltak som sikrer en kvalitetsutvikling av lærernes praksis.

Tiltakene skal ikke bare rettes mot resultatkvalitet men også mot prosess- og strukturkvalitet for å sikre varighet i de tiltakene som fungerer i forhold til målsetningene.

Skoleeier og skoleledelse har en klar forventning til sine lærere, legger til rette for nødvendig kompetanseheving innenfor kommunens og skolens satsningsområder og har rutiner og rammer som støtter ønsket praksis.

4.5 Den pedagogiske skolelederen

Hvor er vi?

Skoleledelse, ledelse av den enkelte skole utøves i dag på ulike måter, fordi skoleledelsen er ulikt sammensatt og fordi størrelsen på skolene varierer mye. Små skoler har ikke like store ressurser til skoleledelse som de store. Det er økt oppmerksomhet rundt pedagogisk ledelse. Det er også tydelig at ledelsen og personalet på den enkelte skole jobber mye med utviklingen av undervisningen for å sikre elevene økt læringsutbytte. De fleste av våre rektorer har skolelederutdannelse og flere av våre inspektører har et mål om å starte på en slik utdannelse høsten 2014.

Hvor skal vi?

Aurskog-Høland har følgende mål for god skoleledelse:

«Skoleledere i Aurskog-Høland prioriterer pedagogisk ledelse. De er tett på sine medarbeidere med tydelige krav og forventninger til elevenes læringsutbytte.»

Lederne på skolen bruker tiden sin både på pedagogisk ledelse og ulike oppgaver av administrativ karakter. Målet er at 70 prosent av tiden til lederne skal brukes til pedagogisk ledelse, altså ledelse av elevenes læring og trivsel (instructional leadership). Samtidig innebærer også pedagogisk ledelse at man skal få til varig forbedringsarbeid, altså at man bygger organisasjonen slik at den over tid understøtter ledelsen av elevenes læring og trivsel.

Hvordan kommer vi dit?

Alle skoleledere skal ha skolelederutdanning og være oppdatert på ny forskning på skoleområde. Det stilles forventninger til ledere som mangler den nødvendige utdannelsen at de tar rektorskole/masterprogram etter avtale med skoleeier.

Det skal utvikles felles rutiner for utøvelse av skoleledelse som gjelder alle skoler.

Det skal legges vekt på å etablere gode rutiner for tilbakemeldinger, veiledning, informasjon og medvirkning som involverer lærere og andre ansatte, elever, hjem, tillitsvalgte og verneombud.

Skolelederforum, rektormøter og rektornettverk skal blant annet bidra til utvikling av kunnskap og utveksling av erfaringer.

4.6 Den tydelige skoleeieren

Hvor er vi?

Skoleeier består av den politiske og administrative ledelsen i kommunen. Skoleeier skal vedta overordnede mål for grunnskolen. Skoleeiers hovedansvar er å legge forholdene til rette for at god læring kan finne sted. Styringen av skolen skjer gjennom overordnede planer, styrings- og strategidokumenter og den skal være tydelig og lang-siktig. Oppfølging skal skje på bakgrunn av tilgjengelige analyser og styringsverktøy.

Aurskog-Høland har i løpet av 2013 og våren 2014 gjennomført ekstern vurdering på to skoler i kommunen. Slik vurdering resulterer i en grundig rapport som viser både sterke og svake sider ved de områdene skolen har bedt om å få vurdert.

I henhold til opplæringsloven har kommunen etablert et forsvarlig system for vurdering av om kravene i lov og forskrift blir oppfylt, og det blir utarbeidet en årlig tilstandsrapport om læringsresultat, frafall og læringsmiljø. Denne blir behandlet i kommunens politiske organer i løpet av høsthalvåret hvert år.

I 2012 gjennomførte Aurskog-Høland for første gang en skoleeieranalyse etter malen til Utdanningsdirektoratet (se boks). Resultatet var ikke så bra som ønsket. Det har derfor blitt gjennomført tiltak med sikte på å forbedre resultatet.

Boks: Utdanningsdirektoratets system for å følge opp kvalitet

Utdanningsdirektoratet har utviklet verktøy for utvikling av kvalitet som kan lastes ned fra nettsiden til direktoratet og brukes av den enkelte kommune. Verktøyet omfatter en tilstandsrapport og skoleeieranalyse som kan brukes for kommunen som helhet og en ståstedsanalyse, organisasjonsanalyse og ekstern vurdering som kan brukes av den enkelte skole. Under blir de ulike delene av kvalitetssystemet nærmere beskrevet.

Ståstedsanalyse: Et verktøy for skolene i deres kvalitetsvurdering og utviklingsarbeid. Verktøyet omfatter innsamlet informasjon om skolen skolens ressursgrunnlag, elevenes læringsmiljø og læringsresultater og en egenvurdering av skolens praksis. Videre legges det til rette for en prosess hvor ledere og ansatte ser det innsamlede materialet i sammenheng.

Ekstern vurdering: Et verktøy for å få i gang utviklingsprosesser på skolene som gjøres i dialog med skoleledere og lærer fra andre kommuner. Den eksterne vurderingen bygger på ståstedanalysen og organisasjonsanalysen og annen informasjon fra kommunene.

Organisasjonsanalyse: et verktøy til egenvurdering. Ledere, lærer og andre ansatte får ulike spørsmål, men alle tar stilling til påstander om organisering, samhandling og kultur på skolen. Undersøkelsen danner grunnlag for diskusjon om egen praksis og forbedringsområder.

Tilstandsrapport: Tilstandsrapporten skal som et minimum omtale læringsresultat, frafall og læringsmiljø, men kan bygges ut med annen omtale som skoleeier mener er formålstjenlig ut fra lokale behov.

Skoleeieranalyse: Verktøyet er laget slik at politikere og administrativt ansatte sammen kan reflektere over de ulike aktørenes rolle, og sammenhengen mellom kommunens resultater og skoleeiers oppfølging av skolene.

Hvor skal vi?

Aurskog-Høland er en kommune hvor politisk skoleeier

- har en god dialog med kommunens administrasjon på både kommune- og skolenivå
- har en reell påvirkning på de overordnede målene for grunnskolene i kommunen
- er informert og oppdatert i forhold til status for satsingsområder og kommunale målsetninger

Aurskog-Høland er en kommune hvor administrativ skoleeier

- har en god dialog med kommunens politikere og de ulike fagorganisasjonene om styringen av grunnskolen
- har en klar modell for skoledelse basert på et relasjonelt perspektiv på ledelse og medarbeiderskap
- har klare mål for skolene i kommunen

- stiller de rette krav og gir den nødvendige støtte for å nå disse målene

Hvordan kommer vi dit?

Kommunen har gode erfaringer med bruken av verktøyet *ekstern vurdering* utarbeidet av Utdanningsdirektoratet og vil derfor fortsette å bruke dette verktøyet som grunnlag for å sikre kvaliteten på skolenes pedagogiske virksomhet.

Intensjonen er å bruke metoden på alle skolene. Kommunen ønsker i tillegg å etablere et samarbeid med Fet og Sørum om å bygge opp kompetanse, slik at vi kan gjennomføre ekstern vurdering i hverandres skoler, barnehager og voksenopplæring.

Sammen med Fet og Sørum ønsker også kommunen å etablere *veilederteam* for barnehager, skoler og voksenopplæring. Teamet skal veilede nytilsatte og andre med sikte på å heve kvaliteten i det pedagogiske arbeidet, ut fra premisset om at læreren er den enkeltfaktoren som betyr mest for elevenes læringsmiljø og prestasjoner.

Styring og utvikling av skolen skal skje gjennom gode prosesser som involverer kommunens politiske organer, fagorganisasjonene samt ledere og medarbeidere på den enkelte skole. Som en del av den politiske behandlingen av tilstandsrapporten vil det bli holdt dialogmøter hvor rektorene kan presentere sin skole for komiteen. Ordfører og rådmann vil i tillegg delta på årlige skolebesøk. På den enkelte skole vil gjennomføring av analyser og utforming av tiltak skje på grunnlag av en dialog mellom ledere og medarbeidere på skolen.

4.7 Fremtidig utvikling av SFO

Hvor er vi?

Fra Regjeringen blir Skolefritidsordningen innledningsvis beskrevet på følgende måte: Skolefritidsordningen, som ikke er en del av verken grunnskoleopplæringen eller videregående opplæring, skal være noe annet enn skole og barnehage.

Den skal være en trygg oppholdsplass for barna utover skoletiden, gi barna omsorg og tilsyn, legge til rette for lek, kultur- og fritidsaktiviteter og være tilpasset barnas og foreldrenes behov.

SFO i Aurskog-Høland har som mange andre kommuner satt fokus på kvalitet i SFO de siste årene. Nasjonalt har det kommet flere føringer i både lovverk og veiledninger som skal sikre og støtte en slik utvikling. Det har også kommet innspill fra lokale aktører som ønsker mulighet for private SFO-løsninger. Vi har derfor revidert vedtekter og utarbeidet retningslinjer (kvalitetsplan for SFO) i løpet av det siste året, for å heve kvaliteten på SFO-tilbudet ytterligere. Dette ser vi som en del av et kontinuerlig utviklingsarbeid.

Hvor skal vi?

Alle barn på SFO i Aurskog-Høland skal oppleve et trygt og godt miljø hvor de blir møtt av voksne med en løsningsfokusert tilnærming til hverdagen i SFO

Barna skal oppleve at de grunnleggende ferdighetene er en naturlig del av oppholdet ved SFO, uten at det blir en del av skolehverdagen

SFO skal ha et godt samarbeid med hjem og skole

SFO skal ha klare kriterier for utviklingen av barnas sosiale kompetanse

SFO skal ha målrettede aktiviteter knyttet til følgende hovedområder; lek og fysisk aktivitet, kulturaktivitet, mat og helse og natur, teknikk og miljø

Kvaliteten på SFO skal evalueres gjennom brukerundersøkelser hvert annet år, med påfølgende tiltak ut fra evalueringene

Hvordan kommer vi dit?

Kvalitetsplanen for Skolefritidsordningen i Aurskog-Høland implementeres og følges opp

Vedtektene revideres og sendes til politisk behandling for å imøtekomme nye behov for endringer lokalt og sentralt i løpet av perioden

4.8 Ressursbruk i grunnskolen

Hvor er vi?

I 2012 var netto driftsutgifter til grunnskolen på 158,5 millioner kroner. Av dette ble 136,9 millioner kroner brukt innenfor ansvaret til kommunalsjef for oppvekst og utdanning. De øvrige 21,6 millioner kroner ble brukt til eiendom, renhold og ulike støttefunksjoner.

Ressursbruken i grunnskolen varierer mellom kommunene i fylket, kommunegruppe 7 og landet. Aurskog-Høland kommune er blant de kommunene som bruker lite på grunnskole. Dette må imidlertid ses i lys av at kommunen er en lavinntektskommune og dermed får mindre i statlige overføringer enn andre kommuner.

Hvor skal vi?

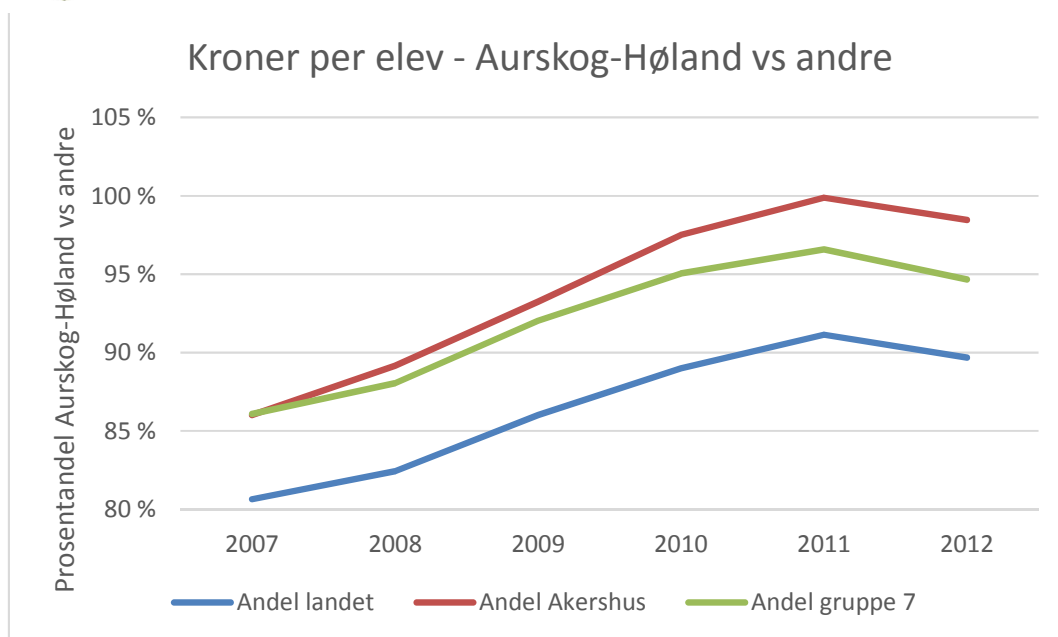
Det er et uttalt ønske fra komiteen for oppvekst og utdanning at grunnskolen i Aurskog-Høland bør sikres et visst minimum av ressurser sammenliknet med andre kommuner både for kommunen som helhet og for den enkelte skole.

Det etableres derfor et eget mål for «*utgiftene per elev*» i Aurskog-Høland sammenliknet med andre kommuner. «*Utgifter per elev*» er en størrelse som gir et godt uttrykk for den samlede ressursbruken i sektoren og hvor det finnes lett tilgjengelig statistikk.

Man bør samtidig være klar over at forskningen på feltet ikke klart konkluderer med at læringsresultatene ville vært bedre dersom utgiftene til grunnskolen hadde vært høyere. Det henger blant annet sammen med at læringsresultatene er avhengig av hvordan midlene blir brukt (se egen boks om lærertetthet). Man må også ta i betraktning at dette er et måltall som må ses i lys av den økonomiske situasjonen for øvrig i kommunen. Dette for å forhindre misforståelser i planperioden mellom lærere, administrasjon, politikere og kommunens befolkning.

Det må påpekes at redusert klassestørrelse eller økt lærertetthet kan være gunstig for visse elevgrupper. For elever på de laveste årstrinnene kan en økt lærertetthet ha effekt på læringsutbyttet, samtidig som det styrker prinsippet om tidlig innsats. Det er viktig med tidlig innsats. Ressurser til de laveste trinnene må prioriteres ved utarbeidelse av økonomiplanen.

Det er et mål å styrke logopedtjenesten i samarbeid med helse- og rehabilitering.

Figur 4.1 Bruttoutgifter per elev til grunnskolesektoren (Funksjon 202, 214, 215, 222, 223) 2007–2012 for Aurskog Høland i prosent av landet, Akershus og Kostra-gruppe 7. Kilde: Kostra og egne beregninger.

I 2012 hadde Aurskog-Høland «*bruttoutgifter per elev til grunnskolesektoren*» som lå på 90 prosent av landsgjennomsnittet. Disse utgiftene lå på 98 prosent av tilsvarende utgifter i Akershus og på 95 prosent av tilsvarende utgifter i gruppe 7. Alle andelene har økt i perioden fra 2007 til 2011 og blitt noe svekket i 2012. I 2011 lå nivået i Aurskog-Høland på de frie inntekter korrigert for variasjoner i utgiftsbehov på 92 prosent av landsnittet.

Med tanke på hva Aurskog-Høland bruker per elev i dag sammenlignet med kommunegruppe 7, må det være et uttalt mål å komme på samme nivå som kommunegruppe 7 i økonomiplanperioden.

Hvordan kommer vi dit?

Figur 1.1 viser at det er et gap mellom Aurskog-Hølands ressursbruk per elev og de det sammenlignes med i figuren. I arbeidet med økonomiplanen vil det hvert år gjøres vurderinger i forhold til disponering av kommunens midler. En eventuell styrking av grunnskolesektoren vil bli vurdert på lik linje med de vurderingene som gjøres for andre sektorer og virksomheter.

Boks: Noen betraktninger rundt betydningen av lærertetthet

Nordahl uttaler følgende i et intervju med forskning.no i 2009: – Økning av lærertettheten er det dyreste tiltaket man kan ha i skolen, og det er et av de tiltakene som har dårligst effekt. – Ifølge folkelig logisk tenkning høres det riktig ut at flere lærere vil gi flinkere elever, men dette er ikke dokumentert i praksis. Det er en rekke andre forhold som spiller inn, og det viktigste er kvaliteten på læreren. Det er bedre å ha én god lærer enn to dårlige. Norge har fra før av blant verdens høyeste lærertettheter, og det er et viktig poeng at elevgrupper er av en viss størrelse, fordi elever også skal ha faglig støtte av hverandre.

I analyser av nasjonale prøver og prestasjonsforskjeller mellom skoler og kommuner i 2008 og 2010, undersøkte Senter for Økonomisk Forskning AS (heretter SØF), på bestilling fra Kunnskapsdepartementet, bl.a. sammenhengen mellom elevprestasjoner og lærertetthet. Generelt fant de ingen direkte sammenheng mellom lærertetthet og resultater. (SØF 2008 og 2010). Heller ikke internasjonal forskning finner sterke sammenhenger mellom lærertetthet og resultater (Hattie 2009). SØF peker imidlertid på at redusert klassestørrelse eller økt lærertetthet kan være gunstig for visse elevgrupper. For elever som har foresatte med lavt utdanningsnivå og for elever på de laveste årstrinnene kan en økt lærertetthet ha effekt på læringsutbytte. Også Bonesrønning m.fl. (2009) finner at det er en viss sammenheng mellom lærertetthet og læringsresultater i Norge for marginale elevgrupper.

Ved innføringen av en bestemmelse om lærertetthet, er det altså viktig å være klar over at økte ressurser ikke automatisk fører til økte faglige elevprestasjoner. Forhold som bidrar til svak effekt på elevresultater er bl.a. at lærerne viderefører samme undervisningsopplegg, redusert foreldreinvolvering og redusert egeninnsats fra elever.

Ved innføringen av en eventuell bestemmelse om lærertetthet er det etter departementets syn derfor viktig å samtidig satse på bl.a. kompetanseheving av lærere, målretting av kompetanseutviklingsmidler og styrking av hjem-skole samarbeidet.

Kilder:

<http://www.forskning.no/artikler/2009/august/226239>, nedlastingsdato 03.03.14

Høringsnotat om forslag til endringer i opplæringslova og privatskolelova – nasjonal bestemmelse om lærertetthet i grunnskolen m.m., datert 3. oktober 2010.

4.9 Skolestruktur

Hvor er vi?

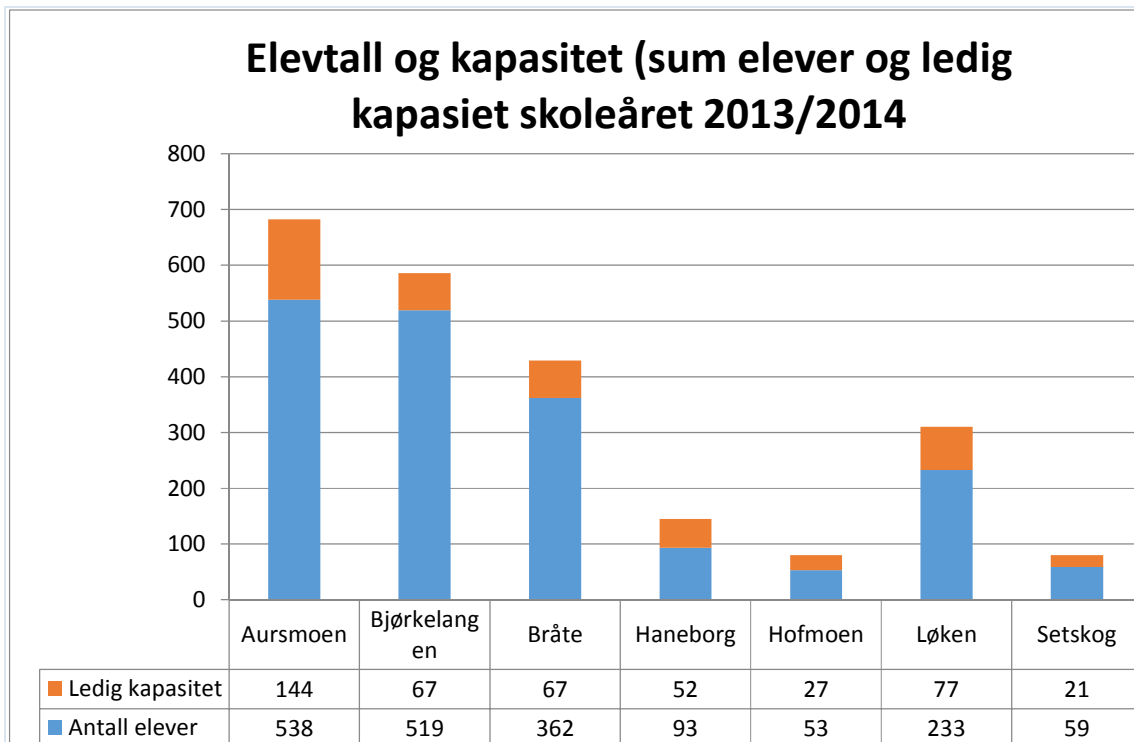
Høsten 2012 var det registrert 1 857 barn ved de syv skolene i Aurskog-Høland. Det er beregnet at skolene har kapasitet til å ta imot 2 312 barn. I teorien har altså skolene kapasitet til å ta nesten 450 flere elever enn i dag. Kapasiteten¹ er definert som nivået elever som skolene over tid kan ta imot. I praksis vil den ledige kapasiteten være mindre som følge av at økningen i antall elever ikke nødvendigvis skjer akkurat i skolekretsene med ledig kapasitet. Det er også mulig at det ikke er ledig kapasitet på enkelte trinn i en skolekrets selv om den teoretiske kapasiteten ennå ikke er nådd.

Det stabile nivået av antall elever bør ikke overstige den praktiske kapasiteten.

Figuren under viser antall barn og ledig kapasitet for de syv skolene i kommunene.

¹ Kapasiteten er analysert i «Grunnlagsdokumentasjon for sektoren oppvekst og utdanning»

Figur 2: Antall elever og kapasitet for skoleåret 2013–2014 fordelt på syv skoler

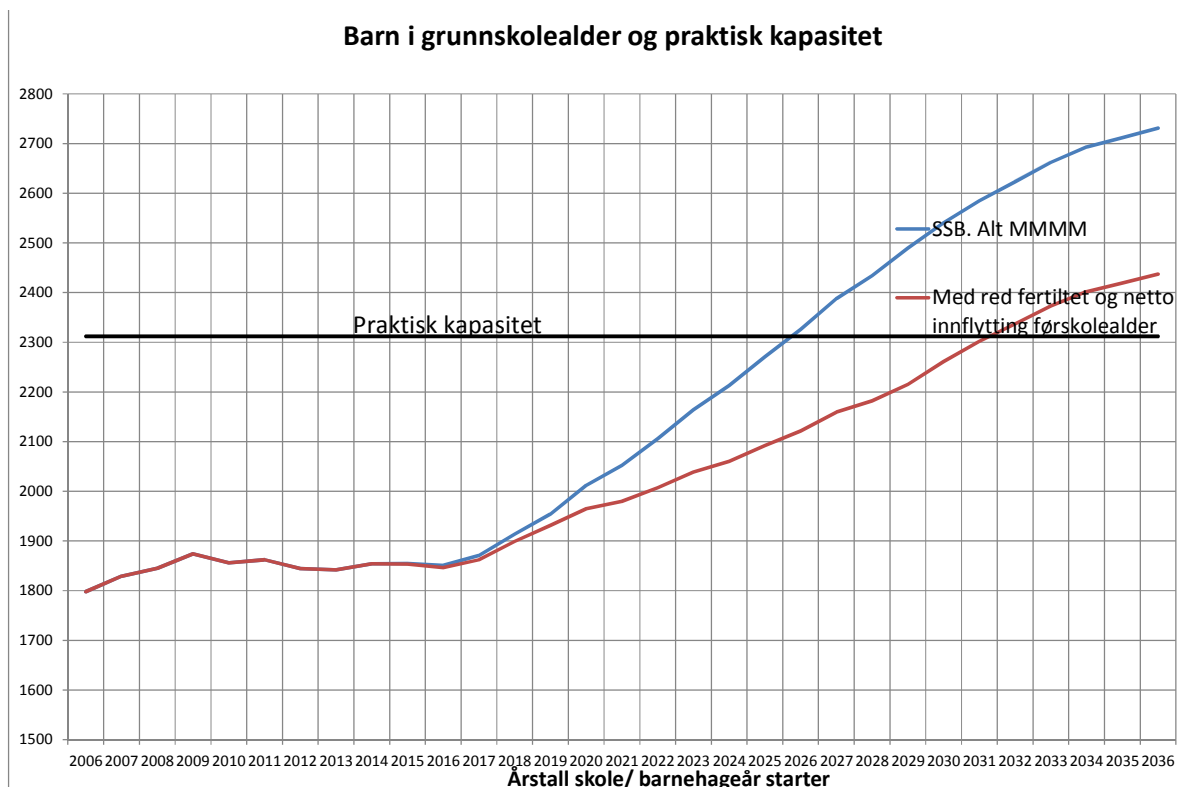
De tre kombinerte skolene (Aursmoen, Bjørkelangen og Bråte) er også de største skolene, jf figuren over. De tre minste barneskolene (Haneborg, Hofmoen og Setskog) har alle færre enn 100 elever. Alle skolene har i dag ledig kapasitet.

En desentralisert skolestruktur gjør at kommunen har småskalaulemper for bruk av skolebygg og bruk av ledelses- og pedagogressurser. Dette er belyst i utredninger fra Agenda-Kaupang foretatt i 2013.

Hvor skal vi?

Demografisk utvikling: I henhold til hovedalternativet² i framskrivningen til Statistisk sentralbyrå vil antall barn i grunnskolealder øke fra rundt 1 850 barn i 2012 til drøyt 2 700 barn i 2040. I grunnlagsdokumentet er det utarbeidet en alternativ framskrivning med en vekst til drøyt 2 400 barn i 2040. I begge alternativene blir det altså nødvendig å bygge ut kapasiteten i årene som kommer.

² Hovedalternativet, som er gitt navnet MMMM, som står for mellomalternativet for henholdsvis fruktbarhet, levealder, innenlands mobilitet og nettoinnvandring.

Figur 3: Befolkningsutvikling og kapasitet i grunnskolen i Aurskog-Høland

Aurskog-Høland kommune er en del av et arbeids- og boligmarked i vekst. Veksten i befolkningen henger sammen med i hvilket omfang kommunen tilrettelegger for bygging av boliger og hva slags boliger som blir bygget. Veksten i de ulike delene av kommunen er avhengig av hvor i kommunen det bygges boliger. Den fremtidige boligbyggingen er et viktig tema i kommuneplanen. Det er bestemt at kommuneplanen skal revideres etter at sektorplanene er behandlet.

Investeringer i bygninger som skal brukes på lang sikt: Blir det en sterk befolkningsvekst vil det tilsa et økt behov for investeringer og innebære at kommunen tar stilling til hvilken struktur man skal satse på. Kommunen må investere i skolebygninger som er planlagt brukt på lang sikt. Et av de viktigste poengene med å ta stilling til fremtidig skolestruktur er å unngå dyre feilinvesteringer som kan føre til en reduksjon i de samlede utgifter som kan brukes til driften av kommunens tjenester. For en relativt fattig kommune som Aurskog-Høland kan dette være et viktigere poeng enn en kommune med romsligere økonomi.

Investering i gode arenaer for læring: I Aurskog-Høland vil investeringene i årene fremover kunne bidra til å sikre skolebygg som gode arenaer for læring. Det vil være naturlig med et slikt mål for investeringene uavhengig av hvilken skolestruktur kommunen velger.

Hvordan kommer vi dit?

Fire alternativer: Valg av fremtidig skolestruktur innebærer at ulike hensyn må veies mot hverandre. Alternativene for utvikling av skolestrukturen har ulike fordeler og ulemper. I dette notatet blir fire alternativer for fremtidig utvikling vurdert etter fire kriterier. Valg av alternativ er avhengig av hvilke hensyn som skal veie tyngst. Man kan si at valg av skolestruktur er et verdivalg. Siktemålet er å legge grunnlaget for en kunnskapsbasert politisk beslutning om kommunens fremtidige skolestruktur.

Følgende fire alternativer er vurdert:

1. *Videreføring av dagens struktur:* Forslaget innebærer en videreføring av dagens fire barneskoler og tre kombinerte skoler. På alle de syv skolene gjennomføres det et vedlikehold for å hindre at skolene forfaller. På noen skoler vil det være nødvendig med en oppgradering til en akseptabel standard. Etter hvert vil det være nødvendig å utvide kapasiteten på noen skoler for å ta imot flere barn.
2. *Nedleggelse av Hofmoen, ellers videreføring.*
3. *Nedlegging av de minste skolene, ellers videreføring:* Hofmoen, Haneborg og Setskog blir lagt ned.
4. *Bygging av ny ungdomsskole:* I dette alternativet blir det bygget en ny ungdomsskole på Bjørkelangen når Aursmoen er full. Bjørkelangen får da en barneskole og en stor ungdomsskole, eller en stor 1–10 skole (Schools within schools). Aursmoen blir videreført som en ren barneskole.

Alternativ 2 innebærer nedleggelse av den minste barneskolen mens alternativ 3 innebærer at de tre minste barneskolene nedlagt. I begge disse alternativene blir elvene ved disse skolene flyttet til nærmeste barneskole. Som tidligere vist er det relativt god kapasitet ved skolene i kommunen.

Ved nedleggelse av en eller flere av barneskolene blir den ledige kapasiteten redusert tilsvarende som antall elever ved de skolene som eventuelt blir nedlagt. Nedleggelse innebærer altså at det blir behov for å utvide kapasiteten tidligere enn ellers.

Behovet for å utvide kapasiteten har sammenheng med hvor i kommunen antall elever øker mest. Veksten i antall elever har sammenheng med hvor i kommunen det blir bygd boliger. Det er planlagt en revisjon av kommuneplanen i 2015 hvor boligbygging er et sentralt tema. Ellers peker erfaringen i retning av sterkest vekst i området rundt Aursmoen og Bjørkelangen.

Alternativ 4 med bygging av en ny ungdomsskole på Bjørkelangen vil kunne bety at dagens skoler på Aursmoen og Bjørkelangen blir rene barneskoler. Bygging av en ny ungdomsskole er altså et tiltak som bidrar til økt kapasitet også for barneskolene.

De fire alternativene over blir i det følgende vurdert etter følgende fire kriterier: Økonomi, fagmiljø, elevenes læringsmiljø og resultater og lokalmiljø. Først blir det gitt en generell gjennomgang av de fire kriteriene. Deretter blir alternativene vurdert etter kriteriene.

1. Økonomi: Det er en klar sammenheng mellom skolestørrelse og kostnadene for hver elev. Disse kostnadene synker jo større skolene er. Det er særlig skoler med færre enn 100 elever som har høye utgifter per elev.

Sett i en internasjonal sammenheng har Norge relativt høye utgifter pr. elev i grunnskolen, om lag 40 % over OECD-gjennomsnittet (Bonesrønning et al. 2008). I skolen kommer dette til uttrykk gjennom høyere lærertetthet (ca. 28 % over OECD-gjennomsnittet) og lavere undervisningstid for et normalårsverk (ca. 7–8 % under OECD-gjennomsnittet).

Noe av forskjellen kan forklares ved at vi i Norge har mye spredt bosetting slik at vi har mange små skoler med såkalte smådriftsulemper. Bonesrønning et al. (2008) omtaler effektivitetsanalyser som viser at en gjennomsnittskommune vil kunne redusere ressursbruken med vel 20 % uten at elevprestasjonene trenger å bli dårligere.

Det er beregnet at nedleggelse av de tre minste skolene (alternativ 3) vil gi årlige besparelser på 4,7 millioner kroner sammenliknet med dagens situasjon (alternativ 1). Nedleggelse av Hofmoen (alternativ 2) vil gi innsparinger som er anslått til rundt 1

million kroner. Bygging av en ny ungdomsskole (alternativ 4) vil gi en mer beskjeden innsparing på 0,4 millioner kroner.

Tabell 1 Beregning av endrede utgifter for alternativ 3 og alternativ 4 sammenliknet med dagens situasjon (alternativ 1) i millioner kroner.

	Nedleggelse av tre skoler (alternativ 3)	Ny ungdomsskole (alternativ 4)
Stordriftsfordeler opplæringen	-2,9	-2,5
Stordriftsfordeler administrasjon	-0,7	0,0
Endring FDV kostnader	-2,4	0,0
Økte skysskostnader	1,2	2,1
Samlede besparelser	-4,7	-0,4

Beregningene omfatter effekter som både gir økte og reduserte utgifter som vist i tabellen under. Ordet besparelse kan gi inntrykk av at dette er penger grunnskolen vil miste, men i sektorplanen forutsettes det at disse midlene omfordes innenfor grunnskolens budsjett. De ulike elementene i tabellen over blir nærmere kommentert i det følgende:

- *Stordriftsfordeler opplæring:* Større skoler innebærer stordriftsfordeler blant annet som følge av at det blir noe færre klasser. Det er beregnet at en nedleggelse av de tre minste skolene vil gi besparelser på 2,9 millioner kroner og en ny ungdomsskole vil gi besparelser på 2,5 millioner kroner.
- *Stordriftsfordeler administrasjon:* Små skoler har en mindre effektiv administrasjon enn større skoler. Det er beregnet at en nedleggelse av de tre minste skolene vil gi besparelser på 0,7 millioner kroner.
- *Endring FDV-kostnader:* En nedleggelse av de tre minste skolene innebærer at kommunen ikke lenger har FDV-kostnader til disse skolene. Nivået på de beregnede innsparingene er gjort på grunnlag av utgifter registrert i regnskapet for 2011. Alternativet med ny ungdomsskole innebærer ingen endringer i FDV-kostnadene. Grunnen til dette er at dette alternativet innebærer ingen nedleggelse av skoler.
- *Økte skysskostnader:* Begge de to alternativene innebærer økte utgifter til skyss. Beregningene bygger på gjennomsnittlige utgifter til skyss i 2011 og antall elever som fikk skyss dette året. Nedleggelse av skoler vil bety lengre reisevei for elever og foresatte som berøres av nedleggelsen. For eksempel er avstanden mellom Løken skole og Hofmoen skole på 5 km. Mellom Haneborg skole og Aursmoen skole er det 6 km, og mellom Haneborg skole og Bjørkelangen skole er det 7 km. Mellom Setskog skole og Bjørkelangen skole er det 15 km.

2. Lærers og fagmiljøets betydning: Falch og Naper (2008) finner at elevenes læringsutbytte er avhengig av lærernes fagkunnskap, utdanningssted og om de har godkjent utdanning. Lærere uten godkjent utdanning har klar negativ effekt på elevenes læringsutbytte, og da særlig i basisfagene lesing og matematikk. Dette samsvarer med funnene til Bonesrønning et al (2008) som beskriver negativ sammenheng mellom bruk av assistenter i skolen og hvor mye undervisning man får ut av hver krone.

Bonesrønning m fl (2008) viser at skolelederne vurderer tilgangen på kvalifisert personell som dårligere på små skoler enn store skoler.

Større fagmiljøer gir muligheter for de ansatte til faglig spesialisering og utvikling. Slike miljøer gir mindre sårbarhet. Med dette menes det at små fagmiljøer gir færre

muligheter for tilpasning og tilrettelegging for den enkelte ansatte. På den annen side gir et lite miljø god mulighet for samarbeid på tvers av trinn, siden forholdene er små og oversiktlige.

Utdanningen av lærere har blitt todelt. Lærere blir utdannet for opplæring av henholdsvis 1.–7. trinn og 5.–10. trinn. Det innebærer altså at lærerutdanningen har blitt mer spesialisert og at lærerne ikke kan brukes like fleksibelt som før.

I Agderforskning (2009) er det gjort en oppsummering av ulik forskning av betydning for valg av skolestruktur. Konklusjonen her er at små skoler med færre enn 50 elever har dårligere tilgang på kvalifiserte lærere enn større skoler. Så langt har det ikke vært problemer med å rekruttere lærere til skolene i Aurskog-Høland, som alle i dag har flere enn 50 elever. Det er imidlertid få søkere til hver lærerstilling, slik at søkergrunnlaget jevnt over må sies å være mangelfullt. I årene fremover vil det bli en mangel på kvalifisert arbeidskraft. Norge som land vil mangle mellom 10.000 og 12.000 lærere om 10–12 år. Det er en risiko for at fagmiljøene på de små skolene ikke vil være attraktive og at kommunen vil kunne tape i konkurransen om arbeidskraften. Skoler av en viss størrelse kan altså bidra til å sikre gode og kvalifiserte lærere til alle elever i kommunen.

3. Elevenes læringsmiljø og resultater: Bonesrønning (2010) fant at små kommuner som presterer godt på nasjonale prøver har større skoler enn mindre suksessrike kommuner. Vi kan ikke vite sikkert at kausaliteten går fra sanert skolestruktur til bedre prestasjoner. Det kan også være motsatt: Suksessrike små kommunene kan ha rasjonalisert sin skolestruktur fordi de er mer kvalitetsfokusert enn de øvrige små kommunene.

Små læringsmiljøer vil i utgangspunktet virke tryggere enn større læringsmiljøer. Dette er i seg selv verdifullt. Større elevmiljøer gir bedre mulighet for sosialisering.

Som tidligere nevnt er læringsresultatene i Aurskog-Høland relativt svake sammenliknet med andre kommuner. Forskingen har ikke dokumentert noen klare sammenhenger mellom skolestørrelse og kvalitet/trivsel. Heller ikke for Aurskog-Høland er det påvist slike sammenhenger.

Imidlertid er små skoler mer sårbare for varierende lærerkvalitet enn store skoler. Dersom de minste skolene blir nedlagt, vil risikoen for varierende lærerkvalitet ved småskoler bli redusert. Dessuten vil det bli frigjort midler på rundt 5 millioner kroner (jf tidligere omtale). Disse midlene vil kunne bli brukt til å øke lærertettheten ved de største skolene.

4. Lokalmiljø: Solstad (2006) og Kvalsund (2004) har funnet at små skoler er viktige sosiale arenaer i mindre bygdesamfunn og det er mange lokale aktiviteter knyttet til skolen. Forskerne konkluderer med at små skoler i bygdesamfunn har potensialet i seg til å skape læringsaktiviteter som er godt forankret i lokal befolkning, natur og næringsliv, og derigjennom tilpasse opplæringen på en god måte. I lokalmiljøene utgjør altså skolene et samlingspunkt, en viktig møteplass og sosial arena, som ikke bør undervurderes.

Tabellen under oppsummerer fordeler og ulemper med de ulike alternativene.

Tabell 2 Oppsummering av tre alternativer for fremtidig skolestruktur etter fire kriterier

Kriterium	Videreføring av dagens struktur (1)	Nedlegging av Hofmoen, ellers videreføring (2) Nedlegging av Hofmoen, Haneborg og Setskog, ellers videreføring (3)
Økonomi	Høye utgifter per elev på de minste skolene Ujevn fordeling av utgifter pr elev Svak sammenheng mellom utgifter per elev og læringsutbytte	En mer økonomisk rasjonell struktur Jevnere fordeling av utgifter pr elev Svak sammenheng mellom utgifter per elev og læringsutbytte Noe større reiseavstand for noen elever, dermed økte skoleskyssutgifter
Lærens og fagmiljøets betydning	Små fagmiljøer på de minste skolene kan føre til problemer med å rekruttere kvalifiserte lærere	Større fagmiljøer gir større sikkerhet for kvalifiserte lærere og lettere å rekruttere lærere
Elevenes læringsmiljø og resultater	Ingen påvist sammenheng mellom dagens svake resultater og skolestrukturen En mulig mangel på kvalifiserte lærere kan gå ut over elevenes resultater	Frigjorte midler kan brukes til å øke lærertettheten ved de største skolene
Lokalmiljø	Skolene fungerer som samlingspunkt i små lokalsamfunn	Tre lokalsamfunn mister skolen som samlingspunkt

Styrken ved det første alternativet er hensynet til lokalmiljø, jf tabellen over. Alternativ 2 og 3 vil kunne bidra til en mer likeverdig fordeling av midler per elev og til å sikre robuste fagmiljøer.

Følgende strukturendringer anbefales:

Hofmoen skole legges ned fra skoleåret 2015/2016. Det henvises til grunnlagsdokument av 30.01.2013, denne planen, notat om skolestruktur av 9.01.2014 og Rambøll sin kostnadsvurdering knyttet til rehabilitering/nybygg. Denne vurderingen viser et investeringsbehov på inntil 17 mill for rehabilitering og 84 millioner for nybygg inklusiv gymsal.

Haneborg skole og Setskog skole/oppvekstsenter opprettholdes.

5 Fremtidig utvikling av øvrige tjenester

5.1 Barnevern

Hvor er vi?

Hovedoppgaven til barnevernet er å sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp og omsorg til rett tid. Når barnevernet setter i verk et tiltak, skal barnevernet legge avgjørende vekt på å gi hjelp som er til barnets beste.

Antallet barn i barnevernet har økt betraktelig over tid. I Aurskog–Høland har antall barn med tiltak økt fra 41 barn i 1997 til 143 barn i 2012. Det vil si at antallet har blitt mer enn tre ganger så stort i løpet av 15 år.

Barn og unge som får hjelp av barnevernet er en stor og sammensatt gruppe. Barnevernet hjelper barn og unge fra 0 til 23 år, og grunnene til å sette inn hjelp varierer.

I SSBs barnevernsstatistikk var kategorien «forholdene i hjemmet/særlige behov» den hyppigste oppgitte grunnen til å sette i gang barneverntiltak i 2011. Foreldrenes omsorgsevne, psykiske og somatiske helse, er også kategorier som ofte begrunner behovet for barneverntiltak.

Barneverntjenesten arbeider med mange barn og unge som står overfor komplekse utfordringer og familier som befinner seg i en marginalisert og vanskelig situasjon. For å gi virksom hjelp må kvaliteten i barnevernets arbeid være god. Hjelpen skal være kjennetegnet av omsorg og respekt for barn og foreldres rettigheter, og kompetanse til å bidra til en positiv utvikling for barnet. Foreldrene må møtes med anerkjennelse og få hjelp til å utvikle sine ressurser som omsorgspersoner. Alle deler av barnevernet skal sikre høy kvalitet i tiltak og tjenester til det beste for barn og familier.

Barnverntjenesten har siden 2011 hatt barn i aldersgruppen 0–6 år som prioritert innsatsområde. Tjenesten mottar få bekymringsmeldinger for denne aldersgruppen. Det er grunn til å anta at behov for hjelp ikke oppdages tidlig nok.

Barneverntjenesten er sårbar for variasjoner i bemanning. Det er krevende å gi tjenesten av god kvalitet som følge av en del utskifting av personalet. Barneverntjenesten får ofte nyutdannede barnevernspedagoger og sosionomer, noe som gjør at det brukes mye tid på opplæring. Tjenesten har en fadderordning for nyansatte som skal sikre god tilrettelegging og kompetanseoverføring.

Hvor skal vi?

Barneverntjenesten har en visjon om å bli Norges beste barnevern.

Tidlig innsats omfatter både forebyggende arbeid og tidlig intervensjon overfor barn og familier med begynnende problemer. Ved å forebygge og legge til rette for et godt og trygt oppvekstmiljø for alle barn kan problemer håndteres uten at det blir en sak for barnevernet.

God kontakt og samarbeid mellom barneverntjenesten og virksomheter som møter barn og unge i det daglige er svært viktig for tidlig å kunne oppdage barn som har behov for hjelp fra barnevernet.

Det er viktig at kunnskap forankres innenfor de tjenestene som møter barn og familier. Felles forankring danner grunnlag for målrettet innsats. Med bakgrunn i kunnskap om de første leveårenes betydning for det senere livsløpet, bør det legges særlig vekt på forebyggende innsatsen overfor de yngste barna.

Barn i barnevernet er overrepresentert blant dem som ikke fullfører videregående opplæring. Innsats for å motvirke frafall krever tverrfaglige virkemidler og samarbeid med foreldre.

Saksbehandlingen i barnevernet skal være av høy kvalitet. Den skal være forsvarlig og at den skal ivareta barn og foreldres rettssikkerhet. Saksbehandlingen i barnevernet kan inndeles i tre faser; meldings-, undersøkelses- og tiltaksfasen. Kvaliteten på arbeidet i de ulike fasene er av avgjørende betydning for å fatte riktige beslutninger.

Hvordan kommer vi dit?

Barnevernet satser på en systematisk i bruk kvalitetssikrede metoder. Kunnskap og kompetanse skal overføres aktivt fra forskning. Dette krever blant annet:

- ferdighetsbasert opplæring av de som skal bruke kunnskapen i praksis
- evalueringer av saksbehandlers arbeid
- veiledning av saksbehandler og kvalitetssikring både individuelt og i gruppe

Tjenesten har gjennomført opplæring i Kvellos utredningsmal. Den skal i gang med opplæring i «Barnesamtalen i Barnevernet» med oppstart juni 2014, som er en videreutdanning over et år. Departementet har i samarbeid med universitets- og høyskolesektoren satt i gang en videreutdanning i barnevernfaglig veiledning. En av de ansatte skal starte med denne videreutdanningen høsten 2014. I tillegg vil en annen starte med en 2 årig videreutdanning i sped- og småbarns psykiske helse.

Kommunen samarbeider allerede med Fet og Sørumsund om et felles ressursteam og advokatordning. Det er mulig å utvide dette samarbeidet for å kunne møte de økte arbeidsoppgavene som blir overført kommunen. Ressursteamet består i dag av to psykologer og en leder med barnevernfaglig bakgrunn som arbeider med tiltak. Mange fosterhjem har behov for veiledning og oppfølging. Det er ansatt en veileder som skal jobbe med fosterhjem på tvers av kommunene.

Tjenesten samarbeider med helsestasjon om tidlig intervensjon gjennom informasjon om hverandres arbeid, tverrfaglig samarbeid om felles barn, felles opplæringsdager og bruk av de samme metodene på tvers av faggrupper. Utvikling og deltakelse i forsterket helsestasjon er et av lavterskeltiltakene for å sikre tidlig intervensjon og samordnende tiltak. Et annet eksempel er at barneverntjenesten er med og driver cos grupper og fortsatt foreldre kurs.

Barneverntjenesten deltar også sammen med andre tjenester med tiltak som skal bidra til å redusere frafallet i videregående skole. Eksempler på slike tiltak er fraværsteam, samarbeidsmøter med aktuelle instanser rundt barnet/ ungdommen, overføring av informasjon for elever som flytter midt i skoleåret og annen nødvendig tilrettelegging i skolen.

5.2 Familie og folkehelse

Hvor er vi?

Familie og folkehelse består av følgende tjenester:

- Forebyggende helsetjenester; jordmortjeneste, helsestasjon og skolehelsetjeneste
- Forebyggende team barn og unge
- Utekontakt

- SLT (Samordna lokal kriminalforebyggende tiltak)
- Pedagogisk psykologisk tjeneste

Tjenestene har ulike målgrupper og ulikt mandat, men felles for alle tjenestene er at de forholder seg til barn og unge og deres foreldre. Mange barn og deres familie trenger hjelp fra flere tjenester samtidig, og for at denne hjelpen skal være sammenhengende og nyttig for de enkelte er det nødvendig med godt tverrfaglig arbeid.

I våre tilbud til barn og unge og deres familier vektlegger vi familieperspektiv, tverrfaglige løsninger, bygge foreldrekompentanse og tidlig innsats.

Jordmortjenesten gir svangerskapsomsorg til stor andel av de gravide, og gravide som trenger ekstra oppfølging før eller etter fødsel sikres dette ved at jordmortjenesten har et godt samarbeid med helsestasjonen spesielt, men og så andre tjenester. I 2012 startet tjenesten prosjektet «Trygg barselomsorg». Det er et samhandlings prosjekt. Prosjektet innebærer hjemmebesøk av jordmor tidlig etter utskrivelse fra barsel og før hjemmebesøk av helsesøster. Dette er i tråd med de nye retningslinjene for barselomsorgen som er ute til høring. Prosjektet skal over i drift fra 2015 og med videreføring av dette tilbudet vil vi imøtekomme deler av tilbudet som retningslinjene beskriver. De nye retningslinjene medfører behov for økt stillingsressurs til jordmor.

Helsestasjon møter alle barn, og dette gir en god mulighet for å identifisere barn som trenger ekstra oppfølging tidlig i livet. Hjemmebesøk fra helsesøster prioriteres høyt for å sikre tidlig innsats. Alle skal ha tilbud om hjemmebesøk. I tillegg til å gi ordinære konsultasjoner med helseundersøkelser og vaksiner, tilbyr vi alle mødre en kartlegging og samtale om egen psykisk helse og gir de oppfølging enten på helsestasjonen eller henviser videre til andre instanser. 10–15% av mødrene har en form for nedstemthet. Tidlig innsats og forebyggende arbeid er satsningsområder, og innen helsesøstertjenesten har vi derfor prioritert tilbudet til barn 0–6 år på helsestasjon. Kompetansehevingen siste årene har i hovedsak vært knytte til denne målgruppen. Helsestasjonen samarbeider med andre tjenestene intern i kommunen, skoler og barnehager samt spesialisthelsetjenesten for å gi rask videre oppfølging av enkeltbarn /familier utfra behov. Det er etablert et faste lavterskel tilbud fra BUP på helsestasjonen med konsultasjon for foreldre og veiledning for fagpersoner. Dette er for å styrke tilbudet i psykisk helsehjelp til barn og unge.

Forsterket helsestasjon, er et nytt tverrfaglig tilbud i modellkommuneprosjektet som utvikles for å gi familier med barn 0–2 år og som har sammensatte psykososiale utfordringer et tidlig og godt tverrfaglig koordinert tilbud ut fra behov. Dette er sammen med barnevern, forebyggende team og voksen psykiatrien

Skolehelsetjenesten har tilbud på alle skolene, inkludert de to videregående skolene. Tilbudet består av undervisningsopplegg i klassene, individuell oppfølging og oppfølging i gruppe. Det er samarbeidsavtaler med hver skole. I ungdomsskolen har vi skoleprogrammet «Alle har en psykisk helse», som helsesøster har sammen med skolen. Fordi vi har prioritert de minste barna har vi mindre skolehelsetjeneste på hver enkelt skole, og mindre tilgjengelighet fra helsesøster for elevene. Skolehelsetjenesten foretar veiing av elever i 3 og 8 trinn slik veileder for skolehelsetjenesten beskriver. Barnevekstudien (Folkehelseinstituttet 2013) viser til at 16% av landets tredjeklassinger har overvekt. Tjenesten har hatt et prosjekt vedrørende overvekt og fedme hos barn og unge, GLAD: Gode vaner, Lettere i kroppen, Aktiviteter og Daglig rutiner. Prosjektet har vært to faser. Fase en var kartlegging av fysisk aktivitet og kostholdet i barnehager og skoler. Fase to var å etablere et oppfølgingstilbud til de aktuelle barna og deres familier.

Forebyggende team, psykisk helse barn og unge er et lavterskeltilbud til barn og unge og deres familier. Barn og foreldre kan selv ta kontakt og tilbudet gis raskt. Det gis også tilbud til gravide som trenger oppfølging. Tilbudet er individuelle samtaler, familiesamtaler og foreldreveiledning. Foreldreveiledning i småbarnsfamilier prioriteres med en familieveilederstilling som også gir veiledning i hjemmet.

Utekontaktene arbeider forebyggende med oppsøkende arbeid der ungdom befinner seg, også på fritiden og de følger opp enkeltungdom og ungdomsmiljøer. De motiver ungdom til å foreta gode valg og løse de inni skole/arbeid og til å motta adekvat hjelp fra andre instanser. Oppsøkende arbeid prioriteres, både på kveld og helg og bestemte dager som for eksempel natt til 16 mai.

Tverrfaglig samarbeid er en av hovedsatsingene i oppvekst og utdanning. Den tverrfaglige innsatsen skal bidra til en tryggere oppvekst for barn og unge og forebygge utvikling av problemer for denne gruppen.

Tjenestene koordineres på tvers både gjennom SLT (samordning av lokalkriminalitetsforebyggende arbeid), i modellkommunearbeidet med prosjektleder og gjennom leder i familie og folkehelse. SLT er et samarbeid mellom kommune, politi og videregående skoler for å sikre gode tiltak for ungdom.

Utfordringer er å avdekke problemer tidlig og iverksette virkningsfull tiltak tidlig. Det er en utfordring å sikre at det forebyggende arbeidet blir tilstrekkelig prioritert. Er vi flinke til dette kan vi bidra til å forebygge vansker og gi adekvate tilbud til familier, foreldre eller barna som har behov for det.

PP-tjenesten er en sakkyndig instans som skal utrede om barn har rett til spesialundervisning/ spesialpedagogisk hjelp. I tillegg til dette individrettede arbeidet har PPT også en lovpålagt oppgave om å drive med systemarbeid inn mot skoler. En systemrettet tilnærming innebærer at man jobber med kompetanseutvikling og organisasjonsutvikling for å legge opplæringen bedre til rette for elever med særskilte behov.

En utfordring har vært stor turnover og vanskeligheter med å rekruttere fagfolk med PP-erfaring. Nyansatte skal skoles slik at alle har nødvendig tekstkompetanse for å ivareta enkeltsaker, og i tillegg opparbeide kompetanse på systemarbeid. Hyppige utskiftninger medfører redusert kontinuitet og effektivitet i tjenesten, og gjør at systemarbeid må nedprioriteres. Det er etablert datatekniske løsninger som effektiviserer det individrettede utredningsarbeid i PPT.

Hvor skal vi?

For å sikre barn og familier et så helhetlig og godt tilbud som mulig skal vi videreutvikle tverrfaglige løsninger og tverrfaglig samarbeid. Godt forebyggende arbeid og tidlig innsats skal kjennetegne tilbudet vårt. De minste barna skal prioriteres. Tjenestene trenger medarbeidere med høy og bred kompetanse som ser muligheter i et samarbeid på tvers av fagområder. Tiltak som styrker kompetansen vil også kunne bidra til å beholde og rekruttere fagpersoner.

I 2017 skal 50 prosent av kapasiteten til PPT brukes på systemrettet arbeid. I praksis betyr en slik tilnærming at en mindre del av tiden blir brukt til å følge opp enkeltindivider og foreldre og en større del av tiden blir brukt systemrettet med formidling av kompetanse og veiledning av skoler med sikte på å skape gode og inkluderende utviklings- og læringsmiljø for barn med særskilte behov. I stortingsmelding 24, Framtidens barnehager gis det signaler om at kravet til systemarbeid også vil gjelde barnehager. Dette vil stille nye krav til PPT både når det gjelder kompetanse og kapasitet.

Hvordan kommer vi dit?

I de nærmeste årene er det aktuelt å gjennomføre følgende tiltak:

- Tilby gruppetilbud fremfor individuell oppfølging der gruppetilbud er aktuelt.
- Kompetanseheving, både med profesjonsutvikling og tverrfaglig kompetanse.
- Implementere de beskrevne prosjektene; barselprosjekt, GLAD og forsterket helsestasjon
- Etablere en tverrfaglig ressursgruppe/r som skal arbeide ute i skolen sammen med skolens personale med naturlige systemer/grupper av barn som har utfordringer (for eksempel vennegjeng, klasse) etter bestilling fra skoleledelsen. Gruppen skal bestå av fagpersoner fra familie og folkehelse (PP-rådgiver, skolehelsesøster, psykiatrisk sykepleier fra forebyggende team og SLT koordinator.) Arbeide skal være forebyggende og tverrfaglig.
- Helsesøstertjenesten på ungdomstrinnet må styrkes
- Flere primærforebyggende tiltak som fremmer sunt kosthold og fysisk aktivitet i hele oppvekstløpet.
- Øke kvalitet og kvantitet i bruk av IP og familieplaner som hjelpemiddel til å øke kvaliteten i tverrfaglig arbeid rundt enkelt barn og familier
- For å sikre økt stabilitet og kontinuitet i PP-tjenesten skal rekruttering, kompetanse- og erfaringskrav, samt oppfølging av nyansatte gjennomgås. Det skal lages utviklingsplaner for hver enkelt og alle skal få god faglig oppfølging og veiledning. Fagsammensetningen og i tjenesten vil gjennomgås.
- Kompetansen om systemrettet arbeid vil bli styrket både gjennom opplæring av ansatte i PPT og gjennom opplæring av ansatte i skolene.
- Det er intensjon om et fagsamarbeid med nærliggende kommuner om fag- og kvalitetsutvikling for PPT.

5.3 Voksenopplæring

Hvor er vi?

Den kommunale voksenopplæringen består av tre ulike tilbud

Opplæring av voksne innvandrere i norsk og samfunnskunnskap: Tilbudet blir gitt til mellom 150 og 180 deltakere hvert år. Opplæringen blir gitt av rutinerne og dyktige medarbeidere. Deltakerne oppnår gode resultater på norskprøver. Voksenopplæringen gir også norskopplæring til noen unge innvandrere i alder 16–19 år i påvente av plass i videregående opplæring.

Spesialundervisning: For tiden blir tilbudet gitt til 8 deltakere. Brukergrupper: Psykisk utviklingshemmede, trafikkskadede, opplæring etter sykdom/skade. Hovedfokus på kommunikasjonsferdigheter.

Ordinær grunnskoleundervisning for voksne: Kommunen betaler for 2 heltidsplasser ved Skedsmo voksenopplæring. Kommunen har ansvar for realkompetansevurdering i forhold til fullført grunnskole.

Aurskog–Høland drifter introduksjonsprogram for flyktninger og opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere for Fet kommune. Samarbeidsavtalen revideres i 2014.

Voksenopplæringen har ansvaret for opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere. Introduksjonsordningen, et helårs 2-årig kvalifiseringsprogram, er obligatorisk for alle kommuner som bosetter flytninger. Det er flyktningetjenesten i NAV som administrerer denne ordningen. En vellykket integrering av innvandrere er avhengig av et godt samarbeid mellom voksenopplæringen, flyktningetjenesten og andre tjenester som tilbys gruppen. Disse tjenestene omfatter blant annet barnehage og grunnskole til innvandrere som er i rett alder. En viktig utfordring er å sikre et helhetlig grep på arbeidet med integrering på tvers av de ulike tjenestene.

Hvor skal vi?

Vellykket integrering av innvandrere. Målet er at voksenopplæringen skal være en viktig arena for vellykket integrering av innvandrere. Integreringen skal bidra til at innvandrere kan skaffe seg arbeid og utdanning og delta i samfunnet for øvrig.

Samarbeid på tvers av kommunegrensene på Romerike. Videreutvikle VoPro, som er et forpliktende samarbeidsnettverk for 12 kommuner/6 voksenopplæringsentre.

Utvide opplæringstilbudet ved voksenopplæringen. Legge til rette for tilbud om opplæring i norsk på B2-nivå, kommunalt eller regionalt. Tilby opplæring i basisferdigheter (lesing, skriving, muntlige ferdigheter, regning og digitale ferdigheter)

Hvordan kommer vi dit?

Vellykket integrering: Tiltakene utvikles i samarbeid med NAV. Lage og revidere rutinebeskrivelse for samarbeidet mellom Voksenopplæringen og NAV.

Tidlig avklaring og tett individuell oppfølging av deltakerne i introduksjonsordningen.

Aktiv bruk av vurdering for læring og undervisningsorientert skoleledelse i opplæringen i norsk og samfunnskunnskap.

Samarbeid på tvers av kommunegrensene. Det avholdes 4–6 rektormøter pr. år og 1–2 felles etterutdanningsdager pr. år.

Sensorsamarbeid muntlig norskprøve: Vi bidrar til en sensorpool som administreres av Skedsmo Vo. Vi samordner også tidspunkt for avholdelse av norskprøvene.

Inngå avtaler om tilbud om norskopplæring på B2-nivå og grunnskoleopplæring, når det er ønskelig.

Utvide opplæringstilbudet ved voksenopplæringen. Opprette egen klasse på B1–B2-nivå fra august 2014. Ved lavt antall deltakere avtale med andre på Romerike.

Avsette tid til arbeidet med basisferdigheter (spesielt digitale ferdigheter og regning) i introduksjonsprogrammet.

Tilby kurs i basisferdigheter til andre voksne. Invitere til samarbeid med NAV, bedrifter og andre kommunale virksomheter

6 Modeller for tverrfaglig samarbeid

Tverrfaglig samarbeid er noe mer og noe annet enn at ulike faginstanser tilbyr tjenester og løsninger parallelt til innbyggere, barn og unge. Vi leverer gode tverrfaglige løsninger og tilbud når vi videreutvikler og utfyller hverandres kompetanse og tjenestetilbud i et samarbeid med den/de som trenger det.

Hvor er vi?

Barn og familier som trenger tverrfaglig samarbeid er en sammensatt og varierende gruppe. Det er barn som av ulike grunner trenger oppfølging fra flere innsatser samtidig for å sikres en god utvikling. Det er også barn som vokser opp i familier med sammensatte psykososiale utfordringer. Dette medfører at i tillegg til tjenester som gir tilbud til barn primært, er det også tjenester som har voksen som målgruppe, som for eksempel voksenpsykiatri og NAV, som er med i det tverrfaglig arbeidet. Det tverrfaglige arbeidet forutsetter samarbeid på tvers av sektorer i kommunen og samarbeid med spesialisthelsetjenesten og fylkeskommunale instanser.

Det er etablert en forståelse for tverrfaglig arbeid i sektoren, men vi må jobbe videre med å videreutvikle tenkningen. Tverrfaglig samarbeid gjennomsyrrer ikke sektorens arbeidsmåte slik det er ønskelig. En følelse av knappe ressurser kan virke hemmende i det videre arbeidet. Den opplevelsen det vil gi å utnytte ressursene på tvers av fagområdene, og dermed få til mer vil kompensere for dette

Hvor skal vi?

Sektoren skal bli best i landet på tverrfaglig samarbeid. Dette innebærer at de ulike profesjonene skal knyttes tettere sammen, slik at de bidrar til tjenester som i sum er mye mer og bedre enn om de enkelte profesjonene bidrar hver for seg.

Hvordan komme dit?

Sektoren skal videreføre mange av de tverrfaglige tiltakene som allerede er gjennomført. Samtidig er det flere nye tiltak som skal startes opp og realiseres i planperioden. Noen er ambisiøse og mer ressurskrevende enn andre. Det meste handler likevel om å utføre oppgavene våre på nye og andre måter: Noen av disse tiltakene er:

- Utrede etablering av familiens hus
- Videreføre og institusjonalisere arbeidet i Modellkommunen som handler om å sikre tidlig innstas og langvarig oppfølging for barn av psykisk syke og rusavhengige foreldre. Det er etablerte tverrfaglige systemer som Aurskog-Høland modellen for tidlig å være i dialog med foreldre om deres barn, og det er etablert flere tilbud til småbarnsfamilier som foreldreveiledningsgrupper, kurs for skilte foreldre, nettverksmøter. Disse tilbudene drives av flere profesjoner sammen, det er spesialpedagoger fra barnehagene, barnevern, helsesøstre, utekontakter, forebyggende team.
- For å sikre tverrfaglig kompetanse i skolen og på en bedre måte ivareta elevenes psykiske helse, styrkes skolehelsetjenesten tilsvarende helsedirektoratets anbefalinger
- Videreføre skoleprogrammene inne psykisk helse; Zippis venner i 1 og 2 trinn, og Alle har en psykisk helse på ungdomstrinnene
- det etableres eget skolefraværsteam
- Videreutvikle arbeidet med å sikre gode overganger mellom helsestasjon-barnehage-, barnehage skole opp til videregående.

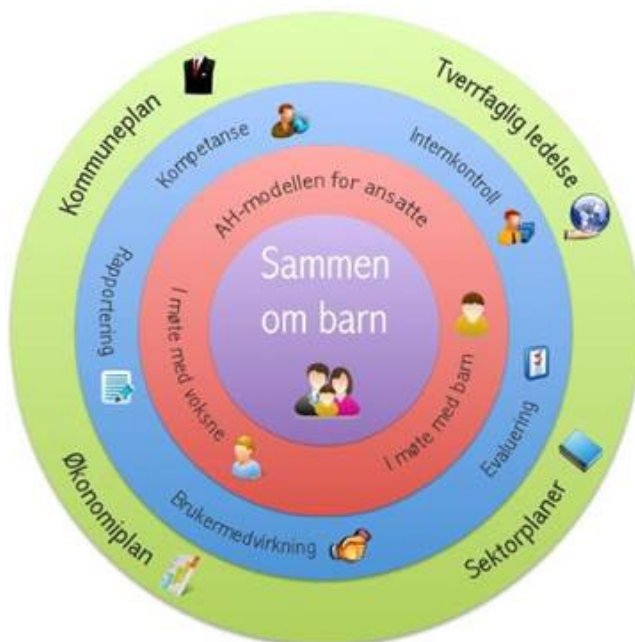

- Vurdere etablering av Home-start; et familiestøtteprogram hvor frivillige besøker småbarnsfamilier. Home-start vil naturlig føye seg inn i de andre tiltakene som er for småbarnsfamilier i og utenfor modellkommunenes målgruppe.)
- Videreutvikle tilbudet om foreldreveiledningsgrupper til å kunne tilby det til enda flere

Boks: Aurskog-Høland kommune som modell for tverrfaglig samarbeid

Aurskog-Høland kommune er sammen med 25 andre kommuner med i et prosjekt som er satt i gang av Barne-, omsorgs- og inkluderingsdepartementet og Helse- og omsorgsdepartementet. Formålet med prosjektet er å utvikle modeller for tverrfaglig samarbeid som sikrer tidlig innstas og langvarig oppfølging for barn av psykisk syke og rusavhengige foreldre. Målgruppe 0-6 år. Prosjektet varer fra 2008 til 2014. Dette er et samarbeid mellom sektorene oppvekst og utdanning og helse og rehabilitering.

Forklaring til modellen: Sirkelen i midten inneholder de ulike tilbudene som tilbys målgruppen, som feks forsterket helsestasjon, nettverksmøter, foreldreveiledningsgrupper og familieoppfølgingsplan.

Aurskog-Høland modellen for ansatte er en tilnæringsmåte i møte med barn og foreldre som sikrer tidlig innsats og tverrfaglige løsninger.

Den blå sirkelen inneholder strukturer som skal sikre tilbudet til målgruppen, og at Aurskog-Høland modellen brukes.

Den ytterste sirkelen viser hvordan arbeidet er forankret og ledes.

7 Rekruttering og kompetanseutvikling

Hvor er vi?

Med en sektor som er satt sammen av omtrent alle enhetene som har med barn og unge i kommunen å gjøre, er behovet for ulike ansatte og ulik kompetanse stort. Sektoren har behov for bred generell kompetanse og spisskompetanse, ufaglærte, faglærte og høyt utdannede. Det er ulike problemstillinger i et rekrutterings- og kompetanseperspektiv i de ulike enhetene.

Sektoren har mange dyktige ansatte med mye realkompetanse, men er på flere områder sårbar med tanke på ulike former for spisskompetanse. I tillegg er det en utfordring at flere barn i fremtiden vil kreve flere ansatte i alle tjenester. Det kan bli vanskelig å rekruttere profesjonsutdannede medarbeidere, dersom prognosene som hevder at Norge kommer til å mangle utdannede fagfolk innenfor sektoren viser seg å stemme.

En rekke av de ansatte i sektoren som i dag har små stillingsstørrelser er ufaglærte. Ansatte i deltidsstillinger har gjennom de siste årene fått stadig flere rettigheter knyttet til å øke sine stillingsprosenten. Dette kan bli en utfordring i fremtiden, dersom kommunen kommer til å sitte igjen med en rekke ansatte som har krav på større stillinger, men som ikke har den kompetansen kommunen vil være avhengig av. Ny rekruttering må ta hensyn til det fremtidige kompetansebehovet kommunen vil få.

I 2010 ble det utarbeidet en kompetanseplan som viste gapet mellom behovet den gangen og den kompetansen kommunens ansatte hadde. Det har etter dette vært arrangert en rekke kurs og utviklingstiltak for å minske dette gapet. De planlagte aktivitetene vil være gjennomført i 2014 og tiden er moden for å utarbeide en ny analyse.

Hvor skal vi?

Vi skal sørge for å gjennomføre grundige regelmessige analyser som sikrer oss et best mulig grunnlag for å vite mest mulig om dagens behov og fremtidens behov. På den måten kan vi ha en best mulig kapasitet og kompetansesammensetting slik at vi kan møte behovene på en god måte.

Hvordan kommer vi dit?

Aurskog-Høland bør utvikle en strategi for at kommunen skal bli oppfattet som en attraktiv arbeidsgiver slik at kommunen kan hevde seg i konkurransen med nabo-kommunene om flinke fagfolk. Dersom kommunen oppleves som attraktiv, vil det kunne bidra til å beholde eksisterende ansatte og til å rekruttere nye ansatte.

Omdømmebygging er også et viktig element for en god arbeidsgiver. Ved å jobbe aktivt for å markedsføre kommunen og vise frem det positive i vår sektor og for øvrig i kommunen vil potensielle arbeidssøkere ha et bedre grunnlag for å være interessert i å jobbe for Aurskog-Høland kommune. Det må legges til rette for muligheter for videre utvikling og kompetansebygging. Arbeidsplasser som oppleves som attraktive blant de ansatte, fremstår også som attraktive for dem som søker jobb.

Det er en rekke tiltak som vil bidra til å tydeliggjøre oss som en attraktiv arbeidsgiver:

- Aktiv lønnspolitikk
- Markedsføre kommunen og tjenestene i utlysningstekstene.
- Tilsette fast, selv om det er midlertidig stilling. Tørre å ta «sjansen»

- Delta på jobb- og utdanningsmesser
- Arbeide for at flere ansatte får større stillingsbrøker
- Arbeide enda tetter opp mot utdanninginstitusjonene og markere oss som attraktive for studentene. Særlig aktuelt er høyskolene i nærheten (Oslo, Hamar, Halden).
- Bruke anskaffet analyseverktøy aktivt og årlig oppdatere prognosene for fremtidig behov for ansatte og deres kompetanse
- Få flere ansatte over i større stillingsprosenter
- Vurdere tilsetninger på tvers av de enkelte arbeidsplassene og eventuelt på tvers av sektorene
- Vurdere om traineeprogram er aktuelt å sette i gang for enkelte stillingstyper.
- Samarbeide på tvers av kommunegrenser der det kan bidra positivt til å knytte til seg kompetanse som ellers er vanskelig å få tak i
- Utvikle et godt og robust fagmiljø med gode utviklingsmuligheter

For å rekruttere inn flere nyutdannede vil vi ære åpne for, bygge videre på og tilrettelegge for:

- Praksiselever/kandidater fra NAV, VO og videregående.
- Lærlinger
- Vurdere deltagelse og initiativ i traineeprogrammer
- Når det gjelder nyutdannede pedagoger må det utformes en aktiv lønnspolitikk, samt styrke det fysiske arbeidsmiljøet
-

Følgende tiltak vil bidra til å videreutvikle og beholde pedagoger:

- Barnehage administrasjonen har fokus på kompetanseutvikling – som gir studiepoeng!
- Fokus på innovasjon og nyere forskning i barnehagene.
- Lederutviklingskurs for pedagogiske ledere– delta i nettverk– refleksjon – erfaringsdeling.

For å øke andelen ansatte i store stillinger innen sektoren kan det være viktig å ha fokus på økt fleksibilitet fra arbeidsgiver og arbeidstaker. Å se på stillinger på tvers av tjenesteområder og avdelinger kan være et middel.

En grundig kompetansekartlegging vil tydeliggjøre gapet mellom det fremtidige behovet kommunen vil ha for ulike kompetanse i forhold til den kompetansen vi faktisk har i dag. Dette vil danne grunnlag for en oppdatering av kompetansesatsingen og kan brukes i arbeidet med samkjøring av deltidsstillinger.

Sektoren vil arbeide videre med og utvikle innholdet i fokusområdene: Ledelse, innovasjon og strategi.

8 Andre temaer

8.1 Risiko og Sårbarhet (ROS)

Sektoren har gjennom overordnet ROS i kommunen gjennomgått alvorlige uønskede hendelser som kan oppstå. Det er flere områder som det er knyttet risiko til både når det gjelder elever/barnehagebarn og ansatte. De alvorligste hendelsene vil være i skole/barnehage knyttet til skoleskyting, gisseltaking, skade og død på elever, vold og/eller overgrep mot elever/barn og vold /trusler mot ansatte og barn. Svikt i vann og strømforsyningen vil kunne medføre risiko for at skoler og barnehager vil måtte stenge. Det er utarbeidet beredskapsplaner for disse hendelsene i barnehage, og i tillegg til eksisterende planer er det i skole kjøpt inn et elektronisk program som ivaretar planer på de nevnte hendelsene. Foreslåtte tiltak for å redusere faren for eller konsekvensen av slike hendelser er belyst i ROS analysen.

8.2 Økologisk mat

Hvor er vi?

Kommunens målsetting er at andelen økologiske matvarer skal være 15%. Innkjøp og forbruk av økologisk mat er ikke tilstrekkelig innlemmet i virksomhetene. Overordnet mål er fastsatt i næring- og miljøplanen i kommunen. Når det gjelder barnehage er kompetansen om økologisk mat blitt hevet de siste fem årene. Barnehagene har mottatt veiledning om dette. En barnehage (Flatbyjordet) viser vei, og har over 25 % forbruk av økologisk mat. For skole/SFO er også kompetanse hevet i løpet av samme periode. En SFO (Haneborg) viser vei, og har over 18 % forbruk av økologisk mat. I faget mat og helse er det en skole som har starta prosessen med å øke andelen økologisk mat.

Hvor skal vi?

Samtlige barnehager, skoler/SFO skal ha minimum 15 % forbruk av økologisk mat innen 2020.

Hvordan skal vi komme dit?

Virksomhetene må endre innkjøpsvaner slik at de budsjetterer med og kjøper inn økologisk mat, samt regnskapsfører det faktiske innkjøpet på egen konto for å synliggjøre andelen som er brukt. Virksomhetene skal også bruke den veiledningen som er tilgjengelig og få råd fra andre virksomheter som vet hvordan de skal vri forbruket over på økologiske produkter. Stab Plan og Utvikling bistår med veiledning.

8.3 Miljøfyrtårn

Hvor er vi?

Miljøfyrtårn er en nasjonal sertifiseringsordning for å få på plass og utvikle et miljøledelsessystem i offentlige og private virksomheter. Virksomhetene gjennomgår en miljøanalyse med en konsulent og når bransjekravene er oppfylt kan de sertifiseres som miljøfyrtårn. I Oppvekst og utdanning er følgende virksomheter sertifisert: Flatebyjordet barnehage ble sertifisert som Miljøfyrtårn i 2009, og resertifisert i 2012, Setskog oppvekstsenter ble sertifisert som Miljøfyrtårn i 2009, og esertifisert i 2013.

Hvor skal vi?

Samtlige av virksomhetene (bygg) til Aurskog-Høland kommune skal sertifiseres som Miljøfyrtårn, også barnehagene og skolene.

Hvordan komme dit?

Hvert år velges en virksomhet for sertifisering som Miljøfyrtårn. Virksomhetene etablerer Miljøfyrtårn-gruppe og starter prosessen mot sertifisering. Stab Plan og Utvikling bistår med veiledning. Felles systemer for miljøledelse skal utarbeides der det er mulig og hensiktsmessig